

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Tanel Pajumaa

ANDMETE AVALDAMINE VÄÄRTEOMENETLUSES

Lõputöö

Juhendaja:
Irina Punko, BA
Kaasjuhendaja:
Riina Jõesaar

Tallinn 2012

ANNOTATSIOON

Kolledž:	Kuu ja aasta:
Politsei- ja piirivalvekolledž	Mai 2012
Töö pealkiri: Andmete avaldamine väärteomenetluses	
Töö autor: Tanel Pajumaa	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas.
	Allkiri:
Lühikokkuvõte:	
<p>Töö maht koos lisadega on 55 lehekülge, töö põhiosa moodustab 45 lehekülge ja lisad on 10 leheküljel. Kasutatud kirjanduse loetellu kuulub 41 nimetust. Töö on kirjutatud eesti keeles ja võõrkeelne kokkuvõte on koostatud vene keeles.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on väärteoasjade kohtuvälistele menetlejatele koondada kokku valdkonda puudutav põhiteave, millistel alustel väärteoasjas kogutud andmeid avaldada või nende avaldamisest keelduda ning milline on käesoleval hetkel selle praktika.</p> <p>Lõputöö koosneb kahest osast: teoreetilisest ja empiirilisest. Teoreetilise osa eesmärk on anda ülevaate valdkonda reguleerivatest õigusaktidest ning analüüsida menetlusosaliste- ja menetlusväliste isikute ning kolmandate isikute õigusi seoses nende väärteomenetluse andmete avaldamisega. Kajastamist leiavad ka teemakohased kohtulahendid ja õiguskantsleri seisukohad. Lõputöö empiirilise osa eesmärk on välja selgitada teenistujate (praktikute) arvamused ja seisukohad seoses väärteomenetluse andmete avaldamisega, aga samuti saada tagasisidet, kas hetkel valdkonda reguleeriv regulatsioon on praktikutele arusaadav ning kas ja kuidas võiks andmete avaldamise valdkond olla reguleeritud asutusesiseselt.</p> <p>Lõputöö eesmärgi saavutamiseks analüüsis töö autor valdkonda reguleerivaid õigusakte ja kasutas uurimise teostamiseks kvalitatiivset uurimismeetodit – analüüsis ankeetküsitluste vastustest saadud arvandmeid ja antud hinnanguid.</p> <p>Lõputöös läbiviidud analüüside tulemusel selgus, et käesoleval hetkel on valdkonnale pööratud organisatsioonis põhjendamatult vähe tähelepanu. Samuti andis läbiviidud küsitlus kaudselt kinnitust sellele, et praktikas toimuv andmete avaldamisega seonduv ei ole alati</p>	

kooskõlas kehtiva seadusega.

Toetudes uurimistulemuste analüüsile ning lõputöö teises peatükis kajastatud praktikas ette tulnud kitsaskohtadele, teeb lõputöö autor järgmised ettepanekud:

- töötada välja spetsiaalselt väärteomenetluse jaoks ning kogu valdkonda hõlmav juhise sarnaselt 2009. aastal AKI ja Riigiprokuratuuri poolt koostatule kriminaalmenetluse jaoks ning olukorrale, kus menetlus oli lõppenud. Juhise koostamisel tagada ka selle ajakohasus. Tähelepanu pöörata just menetlusväliste- ja kolmandate isikute kohta käivale regulatsioonile;
- Hakata läbi viima regulaarseid asutuse siseseid koolitusi / õppepäevi just sellele sihtrühmale, kelle igapäevasteks tööülesanneteks on andmete avaldamisega seonduv. Oluline on selle juures asjaolu, et läbiviidavatel koolitustel / õppepäevadel käsitletak just praktikas ettetulnud olukordi ning kohtupraktikat. Samuti tagada samale sihtrühmale väljaspool asutust korraldavate teemakohaste koolituste osavõtu võimalus.

Võtmesõnad: andmed; avaldamine; väärteomenetlus;

Võõrkeelsed võtmesõnad:

Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia

Kaitsmisele lubatud

Kolledži direktor:

Allkiri:

Vastab lõputöö nõuetele

Juhendaja: Irina Punko

Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
SISUKORD	4
LÜHENDITE LOETELU	5
SISSEJUHATUS	6
1. SELGITUS SÕNADELE ANDMED JA AVALDAMINE NING ANDMETE AVALDAMIST REGULEERIVAD ÕIGUSAKTID	9
1.1 SÕNADE ANDMED JA AVALDAMINE SELGITUS	9
1.2 ANDMETE AVALDAMIST REGULEERIVAD ÕIGUSAKTID	10
2. VÄÄRTEOMENETLUSE ANDMETE AVALDAMINE MENETLUSOSALISTELE- JA MENETLUSVÄLISTELE ISIKUTELE NING KOLMANDATELE ISIKUTELE	18
2.1 ANDMETE AVALDAMINE MENETLUSOSALISELE ISIKULE	18
2.2 ANDMETE AVALDAMINE MENETLUSVÄLISTELE ISIKUTELE JA KOLMANDATELE ISIKUTELE	21
3. UURIMUS VÄÄRTEOMENETLUSE ANDMETE AVALDAMISE PRAKTIKAST	29
3.1 UURIMUSE EESMÄRK JA PÜSTITATUD ÜLESANDED.....	29
3.2 UURIMUSE VALIM.....	29
3.3 UURIMUSE METOODIKA	29
3.4 UURIMUSE TULEMUSED JA ANALÜÜS	30
KOKKUVÕTE	37
PE3IOME	39
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	41
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	45
LISA 1	46
LISA 2	50

LÜHENDITE LOETELU

VTMS – Väärteomenetluse seadustik

KrMS – Kriminaalmenetluse seadustik

AvTS – Avaliku teabe seadus

IKS – Isikuandmete kaitse seadus

PS – Eesti Vabariigi põhiseadus

RKL – Riigikohtu lahend

HMS – Haldusmenetluse seadus

PÜD – Politseiasutuste ühtne dokumendihalduskord

SISSEJUHATUS

Analüüsimate väärtete mõiste tähendust täpsemalt, võib ilmselt väita, et kui räägitakse väärtetest, siis sündmusega mitte seotud isikud mõistavad selle all juhtumit, kus keegi on toime pannud teo, mis suuremal või vähemal määral on vastuolus ühiskonnas kehtivate normidega. See, kuidas ühiskond väärtetele reageerib, sõltub nii kõrvaltvaatajate tõekspidamistest ja seaduskuulekusest, kui ka teo toimepanijast, tema positsioonist ühiskonnas, toimepandud teo asjaoludest, aga ka teost endast. Harvad ei ole olukorrad, kui reageering sõltub teo toimepanija erakondlikust kuuluvusest või elanikkonna arvukusest, kus teo toimepanija elab. Väärteteomenetluse andmete avaldamisel ei saa lähtuda üksnes toimepandud teo tõendamise eesmärgist lähtuvalt, vaid tuleb arvestada ka selles osalenud isikute rolli ning tagada neile seadusega ettenähtud juhtudel teabele ligipääs. Eesti Vabariigi, kui õigusriigi, ülesanne on kaitsta iga isiku eraelu puutumatumust, õigust vabale eneseteostusele ja õigust vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni aga ka õigust tutvuda tema kohta käivate andmetega, kuid see saab toimuda vaid seaduses ettenähtud alustel.

Valitud lõputöö teema aktuaalsus seisneb selles, et autorile teadaolevalt puudub, lõputöö kirjutamise hetkel, Politsei- ja Piirivalveametis ühtne, kogu valdkonda hõlmav juhised, mida andmete avaldamisel või avalduste, taotluste lahendamisel tuleks arvestada ja millele tähelepanu pöörata. Avaliku teabe seaduse üldjuhendis on ära märgitud üksnes asjaolu, et „erandina võib otsuse või avaliku arutelu eel menetlusteavet avaldada, kui selleks on väga mõjuvad põhjused (AvTS § 30 lg 3 ja 4 koosmõjus § 38 lõikega 1, kriminaalmenetluse seadustiku 408¹, väärteteomenetluse seadustiku § 62)“ (Avaliku...juhend...2010), jättes seejuures need mõjuvad põhjused sisustamata.

Andmekaitse Inspektsiooni ja Riigiprokuratuuri poolt koostatud ühiskirjas (vt Lisa 1) öeldut on võimalik analoogia põhjal kohaldada ka väärteteomenetluses, kuid autor on seisukohal, et see selgitab vaid seda osa andmete avaldamisest, mis käesoleva lõputöö teema piiridesse ei mahu – andmete avaldamist peale menetluse lõppu, kui otsus on jõustunud. (Andmekaitse Inspektsioon....2009)

Autori kogemuse põhjal on praktikas enim küsitavusi, diskussioone ja probleeme väärteteomenetluse andmete avaldamisel olukorras, kui menetlus ei ole lõppenud, võrreldes olukorraga, kui see on lõppenud ja otsus jõustunud. Isikute teadmised oma põhiõiguste kaitse võimalustest on ajaga kasvanud ning sellest lähtuvalt, peaks ka kohtuvälisele menetlejale

andmete avaldamisega seonduv põhiregulatsioon olema üheselt arusaadav ja ühest kohast kättesaadav. Just seda puudust soovibki autor käesoleva lõputööga kõrvaldada.

Lõputöö eesmärgiks on vääртеoasjade kohtuväliste menetlejatele koondada kokku valdkonda puudutav põhiteave, millistel alustel vääртеoasjas kogutud andmeid avaldada või nende avaldamisest keelduda ning milline on käesoleval hetkel selle praktika. Kuna autor töötab Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) Põhja prefektuuri avariitalituses, siis enamus näiteid ja erinevate seaduste ning nende sätete eritõlgendamistest tekkinud vaidlused on seotud liiklusnõuete rikkumistega.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

- analüüsida vääртеomenetluse andmete avaldamist reguleerivaid õigusakte ning teemakohaseid kohtulahendeid;
- koondada valdkonnaga seonduv põhiteave ühte dokumenti;
- praktikutelt tagasiside saamine hetkel kehtivale regulatsioonile ning uurida, kas praktikas toimuv vääртеomenetluse andmete avaldamine on kooskõlas kehtivate seadustega ning kuidas võiks olla valdkond reguleeritud asutusesiseselt.

Toetudes püstitatud eesmärgile ning uurimisülesannetele, teeb töö autor ettepanekud, kuidas võiks olukorrale leida lahenduse.

Esimeses peatükis kajastatakse vääртеomenetluse olemust ning sisustatakse lõputöö arusaadavuse huvides sõnade andmed ja avaldamine tähendust, samuti tutvustatakse neid õigusakte, mis reguleerivad vääртеomenetluse andmete avaldamist. Teises peatükis käsitletakse vääртеomenetluse andmete avaldamist menetlusosalistele isikutele, menetlusvälistele isikutele ja kolmandatele isikutele. Kolmandas peatükis annab autor ülevaate empiirilise uuringu eesmärgist, meetodist ja valimist, toob välja uuringu tulemused ning analüüsib saadud vastuseid.

Lõputöö raames viis autor PPA-s läbi anonüümse küsitluse erinevate struktuuri ja teenistuslike üksuste menetlusteenistustes töötavate teenistujate hulgas, kes on puutunud kokku vääртеotoimiku tutvustamisega. Läbiviidud küsitluse eesmärgiks oli välja selgitada teenistujate teadmised, arvamused ja seisukohad vääртеomenetluse andmete avaldamisega ning seda valdkonda reguleerivate õigusaktidega, samuti tagasiside saamine, kuidas võiks valdkond olla reguleeritud asutusesiseselt. Küsitluse läbiviimiseks saadi 01.03.2012 a PPA-lt luba nr 1.1-1422-2.

Lõputöö teoreetilises osas kasutab ja analüüsib autor teemakohast kirjandust ja valdkonda reguleerivaid seadusi (31.12.2011 a seisuga kehtinud redaktsioone) ning nende kommenteeritud väljaandeid, samuti seaduste eelnõude seletuskirju, Õiguskantsleri seisukohti ja soovitusi ning kohtulahendeid ja ajakirjas Juridica ilmunud artikleid.

1. SELGITUS SÕNADELE ANDMED JA AVALDAMINE NING ANDMETE AVALDAMIST REGULEERIVAD ÕIGUSAKTID

Alates 01.09.2002 a kehtib väärteomenetluse seadustik (VTMS), millega sätestatakse väärtegude kohtuväline menetlus ja kohtumenetluse kord ning väärteo eest kohaldatud karistuse täitmisele pööramine (VTMS § 1) (Väärteomenetluse seadustik, 22.05.2002). „Väärteomenetlus seisneb eelkõige kohtuvälises menetluses, kus kohtuväline menetleja täidab nii uurimis-, süüdistus- kui ka õigusemõistmise funktsiooni: kogub tõendid, koostab väärteo kohta süüdistuse ning ka karistab isikut väärteo eest“ (Pajula, Ploom 2004:5).

Väärteod ei ole Eestis kodifitseeritud ning väärtegude jagamisel KarS-i ja muude seaduste vahel on lähtutud põhimõttest, et kõik teod, mille karistatavus tuleneb kindlat valdkonda reguleerivast seadusest ehk eriseadusest, nähakse ette vastava seaduse lõpus. Vastava eriseaduse puudumisel, on väärtegu sätestatud aga KarS-s. (Pajula, Ploom 2004:5 viide nr 1) „Väärteokoosseisud on sätestatud KarS-is ja lisaks veel 147 seaduses, seega kokku 148 seaduses“ (Reinthal 2010).

1.1 Sõnade andmed ja avaldamine selgitus

Kuuldes või lugedes sõna andmete üle diskuteerimist, tuleb tunnistada, et selle defineerimine on tõenäoliselt vaidlusi tekitav. Kuna, see sõna on lõputöös olulise tähtsusega, siis peab autor oluliseks, et lugejad oleksid teadlikud, millisest definitsioonist lähtuvalt on töö koostatud.

Mõiste andmed sõnastamise keerukust näitab asjaolu, et autorile teadaolevalt ükski, käesoleval hetkel kehtiv seadus, ei anna sellele legaldefiniitsiooni. Varasemalt oli andmekogude seaduse § 2 lg-s 2 sõnastatud selle tähendus andmekogude seaduse mõttes, milleks loeti igasuguseid, üksteisest eraldatavaid, informatsiooniühikuid. Kuigi, seaduseandja ei ole sisustanud mõistet informatsiooniühikud, tuleb selle all silmas pidada nii teksti, pilte, skeeme, numbreid, tabelleid jms (Oone ja Einberg 21.12.2011). Andmekogude seaduse kehtetuks tunnistamisega 01.01.2008. a kaotas kehtivuse ka mõiste andmed legaldefiniitsioon (Andmekogude seadus 12.03.1997). Riigikohus on 01.12.1997 a kohtuotsuses nr 3-2-1-99-97 analüüsinud küll isiku õigust aule ja heale nimele, kuid antud kaasuse lahendamisel sõnastanud ka mõiste andmed, leides, et „antud kontekstis annab mõistele „andmed“ täpse tähenduse termin „faktiväide“ mis on põhimõtteliselt kontrollitav ning tema tõesus või väärus kohtumenetluses tõendatav“. „Ei Eesti, ega teiste riikide ning isegi mitte Euroopa Liidu

õigusaktides, ei eristata sisuliselt andmeid ja informatsiooni. Ka keeleliselt on nende terminite piiritlemine problemaatiline“ (Tikk, Nõmper 2007:21). Eesti keele instituudi koduleheküljel oleva Sünonüümsõnastiku *online* väljaandest nähtub, et andmed ja teave on informatsiooni sünonüümid (Sünonüümsõnastik 21.12.2011).

Eesti Infotehnoloogia Seltsi koduleheküljel oleva projekti „*Learning Materials for Information Technology Professionals (EUCIP-Mat)*“ raames koostatud juhendi „Andmehaldus ja andmebaasid“ autor on selgitanud sõna andmed tähendust, mille kohaselt on andmed üksikasjalikud, objektiivsed faktid sündmusest, mis iseloomustavad või kirjeldavad toimunut, kuid ei sisalda hinnangut ega inspiratsiooni. (Project.... 18.12.2011)

Võttes kokku eelnevalt öeldu, defineerib autor mõistet andmed, kui igasuguseid fakte, mis antud tegu või sellega seotud isikuid kirjeldavad või iseloomustavad, olgu selleks siis tekst, pilt, skeem vms.

Mõiste avaldama tähendust aitab sõnastada Eesti keele seletava sõnaraamatu *online* versioon, mille kohaselt mõistakse selle all kas sõnades või kirjas, millegi teatavaks tegemist, esile toomist, väljendamist (Eesti keele.... 21.12.2011). Lõputöö autor defineerib käesolevas lõputöös sõna avaldama, kui vääртеoasja kohta kogutud faktide või/ja asjaolude teatavaks tegemist, sõltumata selle vastuvõtjast.

1.2 Andmete avaldamist reguleerivad õigusaktid

„Andmekaitse on olemuslikult uus õigusharu. Vajaduse isikuandmete kaitse järele tekitas infotehnoloogia ja andmete automatiseeritud kujul töötlemise ülikiire areng, millega seonduvalt muutus isiku identifitseerimine ja isikuandmete töötlemine nii lihtsaks, et tõi endaga kaasa otsese ohu informatsioonilisele enesemääratlusele ning sellega seonduvalt vajaduse õiguskaitse mehhanismide järele. Informatsiooniline enesemääratlus on isiku põhiõigus ja –vabadus ise valida ja otsustada, kellele ja milliseid andmeid ta enda kohta teada annab“. (Männiko 2011:42)

Põhiseadus

Demokraatia koosneb mitmetest erinevatest üldistest tunnusest, näiteks sõnavabadusest, seal hulgas vaba ajakirjandusest, mida loetakse õiguskirjanduses demokraatia printsiibi iseloomulikuks tunnuseks (Truuväli jt 2008:43).

Neist enim on lõputöö teemaga seotud:

- § 26, mis sätestab igapäevase õiguse perekonna- ja eraelu puutumatusel;
- § 44, mis sätestab igapäevase õiguse informatsioonile;
- § 45, mis sõnastab sõna- ehk väljendusvabaduse ning alused selle piiramiseks;
- § 46, mis annab aluse oma arvamusi ja seisukohti teatavaks teha.

Eesti Vabariigi põhiseadus (PS) (Eesti Vabariigi põhiseadus, 28.06.1992) § 26 on eeskujuks olnud EIÕK art. 8. PS-i kohaselt võib eraellu sekkuda vaid seaduses sätestatud juhtudel ja korras.

Kõnealuse paragrahvi kaitsealasse kuuluvad eelkõige füüsiline ja vaimne puutumatus (võib riivatud saada isiku läbivaatusega ja võrdlusmaterjali võtmisega), isiku identiteet (hõlmab isiku nime, tema välimust, tundeid ja mõtteid, isiku minevikku, usutunnistust ja muid veendumusi) aga ka isikuandmed (nende kogumine, salvestamine, säilitamine ja avalikustamine nii riigi kui ka eraisikute poolt). (Truuväli jt 2008:281)

PS § 44 on kehtivas PS-s üks kesksemaid sätteid, milles öeldut arvestades on koostatud ja vastuvõetud avaliku teabe seadus. Truuväli jt (2008:363-364) on asunud seisukohale, et kuna lg-s 1 toodud põhiõigus on igapäevane, siis PS § 9 lg-st 2 tulenevalt laieneb see ka juriidilistele isikutele, kuna see ei ole vastuolus vaadeldava põhiõiguse olemusega. Kui üldiselt käsitletakse õigust informatsiooni saada ja õigus informatsiooni levitada üheskoos, siis Eesti PS koostajad on pidanud vajalikuks need eraldi paragrahvides sätestada. Näiteks hõlmab EIÕK art 10 õiguse teavet ja mõtteid saada ning õiguse neid levitada. Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti art 19 tagab samuti õiguse hankida, saada ja levitada igasugust informatsiooni ja ideid. Sama sisaldub inimõiguste ülddeklaratsiooni art-s 19. Sarnaselt käsitletakse ka mitmete riikide põhiseadustes õigust informatsiooni levitada ja seda saada üheskoos.

PS § 45 toob välja erinevad igapäevase õiguseid, jättes samas lõpliku loetelu lahtiseks, kuid kokkuvõtvalt võib selleks pidada igasugust eneseväljendust, millel on informatiivne tähendus.

Paragrahvi teises ja kolmandas lauses on seadusandja toonud välja väljendusvabaduse piirangu seaduslikud alused, kuid seda tehes tuleb võrdväärselt arvestada muuhulgas avaliku huvi ja selle proportsionaalsust. Avalike teenistujate väljendusvabadus võib olla piiratud üksnes nende ameti tõttu neile teatavaks saanud riigi- või ärisaladuse või konfidentsiaalsena

saadud informatsiooni ning teiste inimeste perekonna- ja eraelu kaitsmiseks või õigusemõistmise huvides. (Truuväli jt 2008:368-374)

PS § 46 kohaselt on igaühel õigus, kes on pöördunud riigiasutuse, kohaliku omavalitsuse või nende ametiisikute poole, saada oma pöördumisele vastus ja nimetatud asutustel kohustus nendele sätestatud korras vastata.

Avaliku teabe seadus

Alates 01.01.2001 a kehtiva avaliku teabe seaduse (AvTS) (Avaliku teabe seadus 15.11.2000) eelnõu seletuskirja kohaselt lähtuti selle väljatöötamisel PS § 10 sätestatust, aga ka avatud ühiskonna põhimõtetest ning selle regulatsiooni loomise vajalikkuse tingis PS § 44. AvTS regulatsiooniga sooviti täita õiguslik tühik, mis seni ei võimaldanud avalikule teabele täieulatuslikku ligipääsu. Varasemalt kehtinud õiguses oli mitmele seadusele tuginedes ettenähtud korras õigus taotleda teabele juurdepääsu, kuid see ei reguleerinud avalikule teabele juurdepääsu korraldamise suhteid komplekselt. Samuti ei olnud varasemalt seadusega reguleeritud, millise teabe võib riigi- või kohaliku omavalitsuse asutus asutusesiseseks kasutamiseks tunnistada. (Avaliku.... eelnõu....27.12.2011)

AvTS § 3 lg 1 kohaselt on avalikuks teabeks teave, mis on mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Teabe avalikustamise on teabevaldaja poolt seadusega sätestatud korras teabele juurdepääsu võimaldamine, ilma et selleks peaks teabenõuet esitama (AvTS § 8 lg 2). AvTS-is on loetletud juhud, kui teabevaldaja on kohustatud avalikustama tema ülesannetega seotud olemasoleva teabe (AvTS § 28 lg 1), neist enim teemaga seonduv on kohustus avalikustada kuritegevuse ja väärtegade üldistatav statistika.

AvTS § 35 lg 1 on loetelu, mille puhul tuleb teabevaldajal teave tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks, mille eesmärgiks on tagada teabe kaitsmine isikute eest, kes ei ole asjassepuutuvad. Enim on kohaldatud väärteomenetluses juurdepääsu piirangu alustena:

- kriminaal või väärteomenetluses kogutud teave, välja arvatud vastavalt väärteomenetluse seadustikus ja kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud tingimustel avaldatav teave (AvTS § 35 lg 1 p 1);
- teave, mis sisaldab delikaatseid isikuandmeid (AvTS § 35 lg 1 p 11 ja AvTS § 35 lg 1¹ p 1, 2, 3);

- teave, mis sisaldab isikuandmeid, kui sellisele teabele juurdepääsu võimaldamine kahjustaks oluliselt andmesubjekti eraelu puutumatus (AvTS § 35 lg 1 p 12).

AvTS § 38 lg 1 kohaselt peab teabevaldaja avalikustama avalikkuse huvi põhjutanud teabe faktide kohta, mis on seotud õigusrikkumise või õnnetusega enne asjaolude lõplikku selgitamist, ulatuses, mis ei takista uurimist, järelevalvet või õnnetuse põhjuste selgitamist. Sellise teabe avalikustamise ulatuse otsustab pädev uurimist, järelevalvet korraldav või õnnetuse asjaolusid selgitav ametnik.

Kui eelpool nimetatud sätted seadsid piirangud teabe saamise osas peaaesjalikult kolmandatele isikutele, siis AvTS § 38 lg 3 seab piirangud ametnikule teabe edastamise osas kolmandatele isikutele. Selle kohaselt on asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud teabele juurdepääsuõigus riigi ja kohaliku omavalitsuse ametnikul, oma ametiülesannete täitmiseks ning seda teavet ei tohi edastada kolmandatele isikutele juurdepääsupiirangu kehtestanud asutuse loata. Nimetatud sätte eesmärk on tagada juurdepääsu piiranguga kaitstud teavet avalikustamise eest.

Isikuandmete kaitse seadus

28. jaanuari 1981. aastal Strasbourgis vastuvõetud „Isikuandmete automatiseeritud töötlemisel isiku kaitse konventsioon“ (*Convention 108*) oli esimene ulatuslikum rahvusvaheline õigusakt, mis sätestas privaatsuse ja andmekaitse (Guinness 2011).

„Kui algselt teadlaste kitsaks suhtluskeskkonnaks olnud Internetile tekkis 1993. aastal peale värviline ja graafiline ”nägu” – veeb ehk WWW –, millele järgnes järgnevatel aastatel neti plahvatuslik levik, ärkasid ka Euroopa Parlament ja Euroopa Nõukogu. 1995. aastast pärineb nende direktiiv 95/46/EU üksikisikute ja isikuandmete kaitse kohta. See direktiiv koos seal väljaõeldud põhimõtetega sai järgnevatel aastate jooksul enamike riikide isikuandmete kaitse aluseks“. (Praust 30.12.2011)

Eestis reguleerib isikuandmete kaitset alates 1996. aastast isikuandmete kaitse seadus (IKS), mille eesmärk on kaitsta isikuandmete töötlemisel füüsilise isiku põhiõigusi ja –vabadusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusel. IKS sätestab isikuandmete töötlemise tingimused ja korra, isikuandmete töötlemise riikliku järelevalve korra ning vastutuse isikuandmete töötlemise nõuete rikkumise eest. (Isikuandmete kaitse seadus, 12.06.1996)

Eestis kuulub isikuandmete kaitse regulatsioon põhimõtelt Euroopa andmekaisteõiguse süsteemi, millele on iseloomulik, et

- seadused laienevad nii avalikule kui erasektorile;
- ühel alusel on reguleeritud lai ring andmetöötlusoperatsioone, sh andmete; kogumine, säilitamine, kasutamine ning levitamine;
- seadusest tulenevad andmete töötlejaile aktiivset tegutsemist nõudvad kohustused sh kohustus taotleda luba delikaatsete isikuandmete töötlemiseks;
- valdkondlike piiranguid ja erandeid on vähe või pole üldse, sest seadused laienevad andmesubjektide erisusest sõltumata kõikidele töötlemisjuhtudele. (Tikk ja Nõmper 2007:69-70)

IKS § 2 lg 1 p 1 kohaselt ei laiene IKS isikuandmete töötlemisele isiklikul otstarbel, kui aga töötlemise eesmärk muutub, ei ole enam isiklik otstarve, siis tuleb arvestada IKS-is sätestatuga.

IKS-i § 2 lg 3 sätestab isikuandmeid sisaldava riigisaladuse töötlemise juhud, mida kohaldatakse juhul, kui see tuleneb välislepingust. Eelnõu seletuskirjas põhjendatakse sätestatut asjaoluga, et riigisaladusega kaitstud teabe kaitse tase on juba olemuslikult kõrgem ning sellise teabe töötlemise turvanõuded tunduvalt rangemad kui IKS-is ettenähtu, seega ei ole peetud vajalikuks antud valdkonda veel täiendavalt reguleerida IKS-iga. (Isikuandmete.... eelnõu...04.01.2012)

IKS § 4 sätestab isikuandmed ning delikaatsed isikuandmed. Delikaatsete isikuandmete loetelust on enim lõputöö teemaga seotud andmed terviseseisundi või puude kohta ning andmed süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta, enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist. IKS § 5 annab selgituse isikuandmete töötlemisele, millede hulgas on nende avalikustamine ning IKS § 6 sätestab põhimõtted, mida on kohustuslik isikuandmete töötlemisel järgida.

Kriminaalmenetluse seadustik ja väärteomenetluse seadustik

Kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) (Kriminaalmenetluse seadustik, 12.02.2003) § 214 lg-s 2 ja VTMS-s § 62 lg-s 1 on seadusandja sõnastanud põhimõtted, millega tuleb andmete avaldamisel arvestada, kui menetlus ei ole lõppenud. Võttes kokku seal öeldut tuleb asuda seisukohale, et sõltumata seaduseandja poolsest mõningasest erinevusest sätete sõnastamisel, ei ole neis põhimõttelisi erinevusi andmete avaldamisel. Kesksed märksõnad, millega

andmete avaldamise otsustamisel tuleb arvestada, on menetlusehuvid, isikute õigused ja ärisaladus, aga samuti teo avastamise võimalikkus. Kui taotlust, teabenõuet jms lahendades selgub, et VTMS-is on antud teema, valdkond reguleerimata, tuleb kohaldada kriminaalmenetluse sätteid, kui VTMS ei ole sätestanud teisiti, seejuures tuleb arvestada väärteomenetluse erisustega (VTMS § 2). VTMS § 62 näol on VTMS-is regulatsioon väärteomenetluse andmete avaldamise osas olemas, seega tuleb esmalt just sellest sättest menetlusvälistele isikutele ja kolmandatele isikutele andmete avaldamisel lähtuda, kuid seda kuni otsuse tegemiseni. Menetlusosaliste isikute õigusi reguleerib VTMS §-d 19 ja 69 lg 6.

VTMS § 62 lg 1 võimaldab väärteomenetluse, avalikkuse või andmesubjekti huvides andmeid küll enne otsuse tegemist avaldada, kuid seda tehes ei tohi ülemäära kahjustada väärteomenetlust, riigi huve või ärisaladust, samuti andmesubjekti ega kolmandate isikute õigusi. Täpsemalt analüüsib autor nimetatud seaduse sätet töö teises peatükis.

Muud andmete avaldamisega seotud õigusaktid

Demokraatlikes riikides on teavet, millele on seatud avaldamise piirangud, elanike ja riigi julgeoleku kaitsmise eesmärgil (Julgeoleku ja ... 31.10.2011). Erand ei ole ka Eesti Vabariik, kus teatud teavet tuleb oluliselt suuremal määral piirata, kui asutusesiseseks kasutamiseks tunnistada. Selleks näeb ette vajaliku regulatsiooni riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadus (RSVS) (Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadus, 25.01.2007).

RSVS-i üheks eesmärgiks on kaitsta riigisaladust ja salastatud välisteavet avalikuks tuleku ja juurdepääsuõigusteta isikule teatavaks saamise eest. Kuna teave, mida omatakse, vallatakse, on olemuselt erineva tundlikkuse astme ja kaitsevajadusega, siis RSVS § 5 sätestab neli riigisaladuse taset ning loetelu teabest, mida peetakse riigisaladusteks ning millisel tasemel ja mis ajaks need salastatakse. Loetelust ei nähtu, et väärteoasjad oleksid nende hulgas, seega asub autor seisukohale, et seaduseandja ei ole pidanud väärteoasjades kogutavat teavet piisavalt tundlikuks, et seda riigisaladusega kaitsta. RSVS-is sätestatud nõuete rikkumise korral, on seaduseandja näinud lisaks distsiplinaar- ja kriminaalvastutusele ette ka väärteovastutuse. Menetlusi läbi viies on kohustus üheltpoolt tagada selles osalevate isikute õigused, kuid teisalt kaitsta RSVS-i eesmärki. Kuna RSVS-i alusel läbiviidavate väärteomenetluste hulk võrreldes näiteks liikluseadusega on minimaalne, siis lõputöö autor pikemalt RSVS-il ei peatu.

Ajaga on kasvanud isikute teadlikkus ning nende valmisolek seista enda õiguste kaitse eest. Seoses sellega on tõusnud ka väärteomenetluse andmete avaldamine kaitsjatele

(advokaatidele), olgu nad siis menetlusaluse isiku kaitsjaks või menetlusväliste isikute ja kolmandate isikute esindajaks.

Alates 1999. a 1. juunist kehtib Eesti advokatuuri eetikakoodeks, mis koondab advokaadi kutse-eetika nõuded ning head tavad. Koodeks seab advokaadile piirangud kutsetegevusega seotud dokumentide ja muude teabekandjate edastamisel, keelab esitada menetlusosalistele teadvalt ebaõiget või eksitavat teavet ning kohtuväliselt mõjutada tunnistajaid. Samuti keelab avaldada survet muudele menetlusosalistele isikutele ning neid tahtlikult eksitada. (Eesti advokatuuri eetikakoodeks, 08.04.1999)

Juhul, kui advokaat rikub eetikakoodeksi sätteid, siis vastavalt § 2 lg 4, võib tema suhtes algatada aukohtumenetluse ja määrata distsiplinaarkaristuse alates noomitusest lõpetades advokatuurist väljaheitmise (advokatuuriseadus § 19) (Advokatuuriseadus, 21.03.2001). Autor on seisukohal, et nimetatud eetikakoodeks on vajalik ja põhjendatud dokument, mis distsiplineerib advokaati täpselt kehtestatud nõuetest kinni pidama, kuna võimalikud karistused eksimise korral võivad tähendada tema väljaheitmist advokatuurist.

Lisaks eelnevalt mainitud õigusaktidele ja eetikakoodeksile, on valdkond ka politseiasutuste siseselt reguleeritud Politseiasutuste ühtse dokumendihalduskorraga (Politseiasutuste ühtne dokumendihalduskord, peadirektori 01.01.2010 käskkiri nr 77) (edaspidi PÜD), mille juurde on lisatud 7 juhendit, neist töö teemaga enim seonduvad on dokumendihaldus „asutusesiseseks kasutamiseks“ dokumentidega (Politseiasutuste ühtne dokumendihalduskord, peadirektori 01.01.2010 käskkiri nr 77, juhend nr 3) (edaspidi PÜD juhend nr 3) ning teabenõude menetlemise juhend (Politseiasutuste ühtne dokumendihalduskord, peadirektori 01.01.2010 käskkiri nr 77, juhend nr 4) (edaspidi PÜD juhend nr 4).

PÜD-i juhend nr 3 kohaselt tuginetakse juurdepääsupiirangu määramisel AvTS-le või teistele seadustele, milles reguleeritakse juurdepääsu dokumentides sisalduvale teabele. Dokumendid, millele on seatud juurdepääsupiirang, peavad olema kättesaadavad nendele teenistujatele, kes vajavad neid tööülesannete täitmiseks, kolmandatele isikutele teabe andmine on keelatud. Olukorras, kus isik taotleb teavet enda või kolmandate isikute andmetele, millele on seatud juurdepääsupiirang, tuleb teenistujal tuvastada teavet nõudev isik, nõude esitamise alused ning vajalikkus. Andmed avaldatakse osas, mis on lubatud PÜD, IKS ja AvTS-ga. Juhendis on selgitatud asutusesiseseks kasutamiseks märgistatud dokumentide edastamist ning nendele seatud juurdepääsupiirangute kehtetuks tunnistamist. Väärteomaterjalide, millel on üldjuhul

seatud juurdepääsupiirang AvTS § 35 lg 1 p 1 alusel, vastutab konkreetse materjali menetleja selle hoidmise, kasutamise ja edastamise eest.

PÜD-i juhendis nr 4 selgitatakse teabenõude vastuvõtmise, menetlemise ja vastamise korda. Teabenõudeid menetletakse AvTS kehtestatud tingimustel ja korras. Juhendi punktis 3.2 on kirjas juhud, millal peab teabenõude täitja võtma ühendust teabenõudjaga ning punkt 3.4 määrab mil viisil võib teabenõudele vastata. Autori praktikale tuginedes võib ütelda, et kõige levinumaks teabenõude vastamise viisiks on kirjalikult (digitaalselt või paber kandjal) vastamine. Juhendi punktis 5.1 on sätestatud alused mille esinemisel teabevaldaja keeldub teabenõude täitmisest, kuid seda tehes, tuleb teabenõudjat sellest 5 tööpäeva jooksul teavitada.

Eelpool juhenditest väljatoodu on peamine, millega tuleb teenistujal arvestada asutusesiseseks kasutamiseks määratud teabega ümberkäimisel ning teabenõuete menetlemisel. Kajastatud nõudeid saab ja tuleb arvestada ka vääртеomenetluse andmete avaldamisel. Alates 01.01.2012 a võeti kasutusele politseiasutustes dokumendihaldusprogramm DELTA, kuid uut PÜD-i lõputöö kirjutamise ajaks vastuvõetud ei ole, seega on töö kirjutamisel kasutatud POSTIPOISI ajal kehtinud PÜD-i. Autor on seisukohal, et uue PÜD-i vastuvõtmisega mingid muudatused võivad aset leida, kuid mitte osades, mis kajastavad asutusesiseseks kasutamiseks ning teabenõuete menetlemise korda, kuna need juhendid on koostatud tuginedes kehtivatele seaduste sätetele.

Autori arvates näitab käesolevas peatükis väljatoodud erinevate õigusaktide arvukus selgelt asjaolu, et vääртеomenetluse andmete avaldamise valdkond on väga nüansirikas ning laiali paisatud erinevatesse õigusaktidesse. Tagamaks sätestatud nõuetest kinnipidamist, tuleb teenistujatel nendes öeldu endale arusaadavaks teha, samuti tuleb olla kursis valdkonda puudutatavate kohtuotsustega ning õiguskantsleri poolt koostatud analüüsid öelduga, kuna need aitavad sätestatut selgitada.

2. VÄÄRTEOMENETLUSE ANDMETE AVALDAMINE MENETLUSOSALISTELE- JA MENETLUSVÄLISTELE ISIKUTELE NING KOLMANDATELE ISIKUTELE

Aja jooksul on tekkinud diskussioone kellele, kas üldse, ja kui jah, siis millistel alustel ning kui suures ulatuses, võib/tuleb andmeid väärteomenetluses avaldada. Kõiki erinevaid olukordi lahti kirjutada ei ole võimalik, kuid käesolevas peatükis toob autor välja need, mis on olnud aktuaalsed just seoses liiklusõnnetuste materjalide andmete avaldamisel. Autorile teadaolevalt on praktikas enim küsitavusi tekkinud andmete avaldamine ajal, kui lahend puudub. Selle põhjuseks peab autor asjaolu, et seaduseandja ei ole regulatsiooni luues selgesõnaliselt määratlenud, milliseid andmeid võib avaldada ja milliseid mitte, vaid jätnud selle kohtuvälise menetleja ja andmete avaldamist taotleva isiku vaheliseks tõlgendamise, motiveerimise ja kaalutlemise kohaks. Autor on seisukohal, et see on seaduseandja poolt ainuvõimalik variant, kuna sellist valdkonda ei ole võimalik seaduse tekstiga konkreetselt reguleerida. Käesoleva peatüki alapunktis 2.1 käsitleb autor menetlusosalistele isikutele ja alapunktis 2.2 menetlusvälistele isikutele ja kolmandatele isikutele andmete avaldamise põhimõtteid.

2.1 Andmete avaldamine menetlusosalisele isikule

Autor on seoses tööülesannetega viimase kolme aasta jooksul puutunud kokku menetlusosalistele isikutele väärteotoimikute tutvustamisega. Praktikast lähtuvalt, on enim avaldanud soovi toimikute tutvumiseks menetlusalused isikud ise, seejärel advokaadist kaitsjad ja muud menetleja loa saanud isikud. Väärteomenetluses on seaduseandja selgesti eristanud menetlusosalised isikud menetlusvälistest isikutest ja kolmandatest isikutest. Lähtuvalt oma staatusest väärteomenetluses, on neil isikutel ka erinevad õigused tutvumiseks väärteomenetluses kogutud andmetega, seda just neis menetlustes milledes veel väärteoasjades lahendid puuduvad.

Vastavalt VTMS § 16 on menetlusosaliseks menetlusalune isik ja tema kaitsja. Kaitsja volitusi konkreetses väärteoasjas tõendab volikiri, mis lisatakse väärteotoimikule. Alates hetkest, kui isikust on saanud menetlusalune isik, reguleerib tema õigusi ja kohustusi väärteomenetluses VTMS § 19. Autor toob neist välja vaid enim lõputöö teemasse puutuvad, mille kohaselt on menetlusalusel isikul õigus:

- teada, millist väärteoasja tema suhtes menetletakse;

- teada menetlustoimingu eesmärki;
- tutvuda toimikuga;
- tutvuda menetlustoimingu, milles ta on osalenud, protokolliga. (Koolmeister, Kangur, Lind, Paljula, Ploom ja Sirk 2007:22)

Nimetatud sätted on küll osa menetlusaluse isiku õigusest informatsioonile käimasoleva väärteomenetluse kohta, kuid teisalt tuginedes selle õiguse realiseerimisest saadud teabele, on menetlusalusel isikul võimalik seda kasutades tagada efektiivsemalt osalemist väärteomenetluses ja teostada oma kaitseõigusi. Antud olukorras, menetlusalusele isikule väärteomenetluse andmete avaldamisel, tuleb lähtuda VTMS-st, kuivõrd see on nimetatud seaduses reguleeritud.

Menetlusaluse isiku staatuses oleva isiku õigus saada teavet käimasoleva väärteomenetluse kohta ei ole siiski piiramatult. Enne väärteoprotokolli koostamist on menetlusalusel isikul õigus tutvuda üksnes nende menetlustoimingutega, milles isik on ise osalenud (VTMS § 19 lg 1 p 6). Seega, puudub antud menetlusstaadiumis menetlusalusel isikul juurdepääs näiteks tunnistaja ütlustele, ekspertiisiaktidele, asitõenditele, uurimistoimingu protokollidele jms.

Olukorras, kus menetlusaluse isiku staatuse saanud isikule tutvustatakse väärteoprotokolli, tuleb kohtuvälisel menetlejal temale ja tema kaitsjale väärteotoimiku tutvustamisel lähtuda VTMS § 69 lg 6 sätestatust, mille kohaselt on neil õigus tutvuda kogu väärteotoimikuga, seal hulgas tunnistajate ütlustega, eksperdiarvamustega, asitõenditega, uurimistoimingu protokollidega, sündmuskoha vaatlusprotokollidega jms.

Praktikas on tekkinud probleem - kuidas peab toimuma väärteomaterjalide tutvustamine või koopiate tegemine või materjalide edastamine elektroonselt. On üles kerkinud kaks põhilist küsimust:

- kas kohtuvälisel menetlejal on kohustus kinni katta dokumendis fikseeritud teise isiku olevaid isikuandmed;
- kas menetlusalusele isikule on ettenähtud piirangud, mis keelaks temal toimiku materjalide avaldamise, enne selles otsuse tegemist.

Vastates esimesele küsimusele, on autor seisukohal, et kuna VTMS § 69 lg 6 ei näe ette menetlusalusele isikule või tema kaitsjale piiranguid väärteotoimikus sisalduvate

dokumentidega tutvumisel, siis ei saa AvTS-s või IKS-s sätestatud piirangud menetlusosalise suhtes toimikuga tutvumisel ka laieneda.

Käesoleval ajal praktiseeritud olukord, kus menetlusalusele isikule toimikust koopiaid tehes kaetakse kinni teiste isikute isikuandmed, ei ole kehtivate õigusaktidega kooskõlas. Tuues näiteks liiklusõnnetuse raames koostatud väärteotoimiku, siis lisaks eelpool mainitud dokumentidele võivad need sisaldada kannatanutega liiklusõnnetuste korral isikute haiguslugusid ja andmed isikute võimaliku joobe kohta, mida loetakse AvTS § 35 lg 1 p 11 kohaselt delikaatseteks isikuandmeteks, millele on üldjuhul juurdepääs selles dokumendis nimetatud isikutel, kuid milline piirang VTMS § 69 lg 6 nimetatud õiguse realiseerimisel ei rakendu.

Autor mõnab, et töö kirjutamise hetkel on nimetatud probleem tõusetunud tema praktikas paaril korral, kui menetlusaluste isikute kaitsjad on juhtinud kohtuvälise menetleja tähelepanu, et neil on VTMS-st tulevalt õigus tutvuda kogu väärteotoimikuga.

Teisele püstitatud küsimusele annab vastuse VTMS § 62 lg 1. Isikute ring, kellega võiks kohtuvälise menetleja suhelda, ei ole osundatud sättega määratletud. Seega tuleb andmete avaldamisel, enne otsuse jõustumist, lähtuda loetletud kriteeriumidest:

- väärteomenetluse ülemäärase kahjustamise vältimine;
- riigi huvide või ärisaladuse kaitse;
- andmesubjekti või kolmandate isikute õiguste kaitse.

Oluline on märkida, et väärteotoimikuga tutvumisel või materjalide edastamisel, tuleks õigusteadmisi mitteomavale menetlusosalisele selgitada VTMS § 62 lg-s 1 sätestatud andmete avaldamise põhimõtteid ning on soovitatav võtta temalt allkirjastatud kinnitus. Autor mõnab, et sanktsiooni väärteomenetluse andmete avaldamise eest ette nähtud ei ole, kuid kohtuvälise menetleja selgitused peaksid kandma menetlusaluse isiku distsiplineerimise eesmärki. Küll, aga ei ole välistatud vastutus väärteomenetluse saadud andmete käitlemise eest IKS sätete alusel või tsiviilvastutus.

Advokaadist kaitsja käitumiskohustusi piirab lisaks eelpool nimetatud VTMS-st tulenevate piirangutele täiendavalt veel advokatuuriseadus (§ 45 kutsesaladuse hoidmine) ja Eesti Advokatuuri eetikakoodeks (§ 5 konfidentsiaalsusnõue).

2.2 Andmete avaldamine menetlusvälistele isikutele ja kolmandatele isikutele

Kui VTMS-is on konkreetselt sõnastatud menetlusosalised isikud, siis menetlusväliste isikute ja kolmandate isikute puhul seda tehtud ei ole, kuid autor nõustub VTMS-i kommenteeritud väljaandes toodud autorite seisukohaga, et menetlusvälist isikut kolmandate isikutega samastada ei saa, leides, et menetlusvälisel isikul peab olema piisav puutumus menetletava vääртеoasjaga või selle käigus tehtud menelustoiminguga. Selliseks isikuks võib olla näiteks isik, kellele vääртеoga tekitati kahju. (Koolmeister jt 2007:129) Sõltuvalt liiklusõnnetuse materjalist võib menetlusväliste isikute ja kolmandate isikute arv olla küll erinev, kuid üldiselt on nendeks tunnistajad ja liiklusõnnetuses osalenud sõidukite omanikud. Seevastu kolmandateks isikuteks tuleb pidada kõiki ülejäänuid isikuid, kes ei ole käsitletavad menetlusosaliste isikutena ega ka menetlusväliste isikutena, näiteks kindlustusselts, sündmuskohalt sõiduki teisaldanud puksiirauto juht, aga samuti meediaväljaanded. Tõlki ja eksperti tuleb pidada kohtuvälise menetleja kutsel menelusse kaasatud isikuteks.

Menelusväliste isikute ja kolmandate isikute esitatud taotlusi vääртеomeneluse andmete avaldamiseks reguleerib VTMS § 62 lg 1, mis on seotud ajalise piiranguga – kuni asjas otsuse tegemiseni. VTMS ei sätesta nõudeid taotluse vormile, seega võivad need olla esitatud kas suuliselt või kirjalikult. Kui taotlus esitatakse suuliselt, siis töö autor soovib see protokollida ja lisada toimikusse, kuna selle tulemusena on hilisema vaidluse korral otsuse tegemise aluseks olnud teave taasesitamist võimaldaval kujul olemas.

Erinevalt menelusosalistest isikutest, lasub kohtuvälisel menetlejal menelusvälistele isikutele ja kolmandatele isikutele andmete avaldamisel kaalutluskohustus, millega tuleb välistada asjaolu, et olukorras kui menelus ei ole lõppenud, ei kahjustataks andmete avaldamine ülemäära vääртеomenelust, riigi huve või ärisaladust, samuti andmesubjekti ega kolmandate isikute õigusi. Andmete avaldamine saab toimuda vaid vääртеomeneluse, andmesubjekti või avalikkuse huvides.

VTMS ei anna kaalutlemise mõistet, kuid selle tähendust aitab selgitada haldusmeneluse seadus (HMS) § 4. Selle kohaselt on see haldusorganile seadusega antud volitus kaaluda otsuse tegemist või valida erinevate otsustuste vahel, mida tuleb teostada kooskõlas kaalutlusnormi piiride, seaduse eesmärgi ning põhiõiguslike vääртеustega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve, vähetähtis ei ole seejuures kohtupraktika arvestamine (Haldusmeneluse seadus, 06.06.2001). Kuna otsuse kaalutlemise tulemist ning selle motiveerimise kvaliteedist sõltub nii vääртеomeneluse edukus, kui andmete avaldamist

taotleva isiku õiguste kaitse kvaliteet, siis toob autor siinkohal välja ühe näitena Pärnu Politseiprefektuurile 07.02.2005. a saadetud õiguskantsleri kirja nr 7-1/050095/0500497 seisukohad, seoses kaalutusotsuse tegemisega.

Teabe väljastamine on toiming HMS § 106 lg 1 tähenduses, mis tuginedes HMS § 43 lg-le 4 enamasti lõpeb kas toimingu sooritamise (teave väljastatakse) või põhjendatud otsusega toimingut mitte sooritada (teavet ei väljastata). Seaduseandja on seisukohal, et toimingust keeldumise kohta tuleb üldjuhul vormistada haldusakt, mis HMS § 56 kohaselt põhjendatakse, märkides ära haldusakti andmise faktilise ja õigusliku aluse, samuti kaalutusõiguse alusel antud haldusakti põhjenduses kaalutlused, millest haldusorgan on haldusakti andmisel lähtunud (HMS § 56 lg 2 ja 3). Samale järeldusele jõudis ka 23.10.2003. a Riigikohus kohtuotsuses nr 3-3-1-57-03. Kaalutusotsuse tegemisel tuleb arvesse võtta erinevate lahendusvariantide suhtes asjassepuutuvaid poolt- ja vastuargumente, eriti tähtis on kaaluda, milliseid tagajärgi üks või teine lahendus puudutatud isikute jaoks kaasa toob ning kaalutusotsust põhjendades ei ole õige pelgalt viidata keeldumise aluseks olnud õiguslikule alusele, kuna sellest ei nähtu millised asjaolud on tinginud haldusorgani sellisele arvamusele jõudmiseni. (Õiguskantsler 2005:3-5)

28.10.2003. a on RKL nr 3-3-1-66-03 selgitatud haldusakti motiveerimise vajalikust, leides et „see on abinõu selleks, et isik, kellele on haldusakt adresseeritud, saaks aru, kas tema õigusi on kitsendatud seaduslikult, ja vajadusel oma õigusi kaitsta. Samuti võimaldab haldusakti motiveerimine akti seaduslikkust kontrollival asutusel, sealhulgas kohtul, otsustada, kas haldusakt on seaduslik. Samuti sunnib motiveerimise nõue haldusorganit oma kaalutusotsust põhjalikumalt läbi mõtlema“ (Riigikohtu...2003:punkt 18).

Autor on seisukohal, et eelpool öeldu tuleb kohtuvälise menetleja poolt andmete avaldamise otsustamisel ning otsuse vormistamisel arvesse võtta, kuna vastasel korral on reaalne, et vaide esitamisel kohtule, kohtuvälise menetleja otsus, andmete avaldamise osas, tühistatakse.

Kuna VTMS § 62 lg 1 nimetatud kaalutlemise kriteeriumidest arusaamine on eelduseks kaalutusõiguse eesmärgipärasel kohaldamisel, siis järgnevalt autor selgitab neid.

Väärteomenetluse huvide all tuleb eelkõige mõista asjaolusid, mis aitavad kaasa menetluse lahendamisele. Näiteks meedias sündmusele tunnistajate otsimine, samuti olukorrad kui vajatakse üldsuse abi sündmuses osalenud isikute leidmisel, kes ise ei olegi teadlikud selles osalemisest (või nende vara seotusest sündmusega).

Avalikkuse huvid all tuleb mõista võimalust anda üldsusele eelkõige informatsiooni preventiivsel eesmärgil, kasutades seejuures näitena teemakohast menetluses olevat vääртеoasja. Näiteks teavitamiseks teelõigul või ristmikul olevast ohust, mille kõrvaldamine ei ole hetkel võimalik ning mille õigeaegse märkamiseta võivad kaasneda tagajärjed, samuti liiklusseaduse sätte eiramisega kaasneda võivad tagajärjed (sõidukile mitte ettenähtud rehvide kasutamine).

Andmesubjekti huvid all tuleb mõista näiteks olukorda, kus isik ise soovib saada politsei poolt kogutud materjale, et need edastada kindlustuseltsile kahjuhüvitamise protsessi kiiremaks lahendamiseks.

Riigi huvid all tuleb eeskätt mõista riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitset aga samuti ka ühiskonna turvalisuse ja riigivõimu usaldusväärsusega seonduvat.

Ärisaladuse kaitset aitab lahti mõtestada konkurentsiseadus (KonKS) § 63 lg 1, mis sätestab legaaldefiniitsiooni mõistele ärisaladus. Selle kohaselt on ärisaladuseks niisugune teave ettevõtja äritegevuse kohta, mille avaldamine teistele isikutele võib selle ettevõtja huve kahjustada, eelkõige oskusteavet puudutav tehniline ja finantsteave ning teave kulude hindamise meetodika, tootmissaladuste ja -protsesside, tarneallikate, ostu-müügi mahtude, turuosade, klientide ja edasimüüjate, turundusplaanide, kulu- ja hinnastruktuuride ning müügistrateegia kohta (Konkurentsiseadus, 05.06.2001).

Ülemäärase kahjustamise osas hinnangu andmisel tuleb iga kord konkreetse juhtumi asjaoludele tuginedes kaaluda, kas vajadus andmete avaldamiseks kaalub üles vääртеomenetluse, riigi huvid, ärisaladuse või andmesubjekti ja kolmandate isikute õiguste riive või mitte. Näiteks 30.06.2008. a on Harju Maakohus vääртеoasjas nr 4-08-6138 analüüsinud kohtuvälise menetleja kaalutusõiguse teostamist. Jättes rahuldamata vääртеomenetluses tunnistajana üle kuulatud isikule vääртеomaterjalide tutvustamise täies ulatuses tuginedes VTMS ettenähtud alusele – vääртеomenetluse huvid, mida sisustati asja igakülge ja objektiivse väljaselgitamisega. Peeti võimalikuks, et väljastatavad andmed võivad mõjutada taotluse esitanud tunnistajat oma ütlusi kohandama, teiste tunnistajate poolt antud ütlustega, mis aga hilisemalt ei võimalda kohtuvälisel menetlejal neid enam objektiivselt hinnata. (Harju Maakohus....2008: alt 3. lõik) Kohus nõustus kohtuvälise menetlejaga, kuna taotluse lahendamisel kohaldati kaalutusõigust ning kriteeriumid olid asjasse puutuvad ja asjakohased.

Käesoleva alapeatüki alguses oli juttu, et läbiviidava väärteomenetlusega võivad kokku puutuda ka kohtuvälise menetleja kutsel menetlusse kaasatud isikud - tõlk ja ekspert. Järgnevalt toobki autor välja nendega seonduva.

Menetlusse kaasatud isikute – tõlk, ekspert – osalemist reguleerib VTMS § 24, mille kohaselt lähtutakse KrMS-is sätestatud alustest ja korrast. KrMS ega VTMS ei reguleeri tõlgi kohustusi või vastutust konfidentsiaalsuskohustuse hoidmise kohta. Seega tuleb tõlgi puhul lähtuda VTMS § 62 lg-s 1 ettenähtud üldpõhimõtetest.

Eksperti staatuses olev isik on KrMS § 98 lg 2 p 5 kohaselt kohustatud hoidma saladuses temale ekspertiisi tegemisel teatavaks saanud asjaolusid, mida võib avaldada üksnes menetleja kirjalikul loal.

Sõltumata asjaolust, et seaduseandja ei ole näinud ette sanktsiooni tõlgile ja eksperdile väärteomenetluse andmete ebaseadusliku avaldamise eest, ei ole autoril enda praktikas olnud kokkupuudet sellise olukorraga, kus nende isikute tegevuse või tegevusetuse tõttu oleksid kohtuvälise menetluse andmed jõudnud isikuteni, kelleni need ei oleks pidanud jõudma, seega sanktsiooni puudumine ei ole praktikas probleemiks saanud. Küll, aga ei ole välistatud nende isikute distsiplinaarvastutus.

Kohtuvälise menetleja peab arvestama, et menetlusse kaasatud isikud tuleb vajadusel viia kurssi väärteomenetluse läbiviimise tingimustega ja vajadusel võtma nendelt isikutelt kirjalik kinnitus saadud selgitustest arusaamise kohta.

Autori praktikas on tulnud ette olukordi, kus menetlusväline isik või kolmas isik esitab taotluse, paludes väljastada väärteoasjas koostatud otsus, mis ei ole veel jõustunud. Praktikas on sellega tõusetunud probleeme. Näiteks õiguskantsler on 10.06.2010. a Lääne Prefektuurile saadetud kirjas nr 7-4/091881/1003538 analüüsinud olukorda, kus väärteoasjas tunnistaja staatuses (menetlusväline isik) olnud isik soovis politsei poole pöördudes muuhulgas tutvuda teisele isikule koostatud kiirmenetluse otsusega.

Otsuse väljastamisest keelduti, viidates VTMS § 19 (toimikuga tutvumise õigus on menetlusosalisel isikul) sätestatule ning lisati täiendavalt, et isikut on karistatud rahatrahviga. Vastates õiguskantsleri järelepärimisele, tunnistas politseiasutus eksimust õigusliku hinnangu andmisel, lisades, et otsuse andmisest keeldumisel VTMS §-le 62 viidata ei ole ka päris õige, kuivõrd kiirmenetluse otsus oli avaldaja pöördumise hetkeks küll juba tehtud, kuid jõustumata. Samuti leiti, et kuna avaldaja näol oli tegu menetlusvälise isikuga, siis tuleb

andmete avaldamisel lähtuda AvTS § 35 lg 1p 1, mõõndes seejuures, et kuna kiirmenetluse otsus oli avaldajale vastamise hetkel veel jõustumata, tulnuks selle tähendust ka isikule selgitada. Õiguskantsler nõustus põhiosas politsei seisukohaga, kuid lisas selgituseks, et VTMS § 62 lg 2 reguleerib kohtuvälises menetluses tehtud otsuse avaldamist viitega KrMS § 408¹ lõikes 2 ja 3 sätestatud tingimustele. Kui isik pöördub teabetaotlusega hetkel, mil kiirmenetluse otsus on küll tehtud, kuid ei ole veel jõustunud, tuleb tõepoolest viitega AvTS § 35 lg 1 punktile 1 koostoimes VTMS § 62 lõikega 2 ning KrMS §-ga 408¹ keelduda teabe väljastamisest, kuid hea halduse tavast tulenevalt, peab selline keeldumine olema põhjendatud, mistõttu tulnuks avaldajale selgitada, et tema teabetaotlus rahuldatakse pärast otsuse jõustumist, lisades aja millal otsus jõustub. (Õiguskantsler 2010)

Kui menetlusalusele isikule õigusabi teenust pakkuval kaitsjal oli VTMS § 69 lg 6 tulenev õigus piiramatult tutvuda kõigi väärteotoimikus olevate materjalidega, siis menetlusväliste isikutele ja kolmandatele isikutele õigusabi teenust pakkuval isikul sellist õigust ei ole, samuti ei ole nendele isikutele õigusabi teenust pakkuv isik kaitsja VTMS § 20 mõttes, vaid esindaja Tsiviilseadusliku üldosa seadus (TsÜS) § 117 mõttes (Tsiviilseadusliku üldosa seadus, 27.03.2002). Andmete avaldamisel tuleb lähtuda VTMS § 62 lg-st 1.

Politsei on paaril viimasel aastal võtnud erilise tähelepanu alla kõik, mis on seotud alaealistega ning nende poolt toimepandud õigusrikkumistega. Sellest lähtuvalt, on tõusnud ka alaealiste suhtes menetletavate väärteoasjade hulk, mis omakorda on suurendanud kohtuvälistel menetlejatel nendele andmete avaldamise üle otsustamist. Praktikast tekitavad küsitavusi olukorrad, kui alaealiste seaduslikud esindajad soovivad informatsioon seoses tema alaealise lapse suhtes alustatud menetlusega (isik on menetlusosaline isik), või menetlusega, milles tema laps on tunnistaja staatuses (menetlusväline isik). Millised on vanemate õigused sellistes olukordades, kas neil on õigus esitada kaebus alaealise lapse nimel/asemel või kas neil on õigus tutvuda väärteoasjas kogutud materjalidega? Harju Maakohus on 12.03.2012. a kohtumääruses väärteoasjas nr 4-12-902 sõnastanud oma seisukoha lapsevanema rollist väärteomenetluses.

„VTMS § 18 lg 1 alusel on menetlusalune isik füüsiline või juriidiline isik, kelle suhtes on alustatud väärteomenetlust. Menetlusalust isikut ei ole eristatud vanuse või süüvõime järgi, seega saab menetlusaluseks isikuks olla ka alaealine. TsÜS § 8 lg 2 ja perekonnaseaduse § 120 lg 1 koosmõjus on alaealise seaduslik esindaja tema vanem. Vanema hooldusõigus hõlmab õigust hoolitseda lapse isiku eest ja õigust hoolitseda lapse vara eest ning otsustada lapsega seotud asju (perekonnaseaduse § 116). Sellest tulenevalt on vanemal õigus teostada

kõigi menetlusaluse isiku õigusi, v.a. neid, mis on lahutamatult alaealisega seotud. Vastupidise tõlgenduse korral jääksid alaealise, kui veel eelduslikult vanuse tõttu piiratud arusaamisvõimega isiku, õigused kaitseta“. (Harju Maakohus....2012)

Seevastu on 30.08.2011. a Viru Maakohus väärteoasjas 4-11-3268 leidnud, et kuna kaebuse esitaja on menetlusosalise isiku seaduslik esindaja (lapsevanem, kes aga ei ole menetlusosaline isik), siis tal puudub VTMS § 114 lg 1 p 2 kohaselt õigus tehtud otsusele kaebust esitada (Viru Maakohus....2011:1-2).

Riigikohus on 01.04.2004. a lahendis nr 3-1-1-10-04 leidnud, et isik, kes oli väärteo toimepanemise ajal alaealine, oleks pidanud VTMS § 19 lg 3 kohaselt osalema tema süüasja kohtulikul menetlemisel kohustuslikus korras ka kaitsja. Kuna Tallinna Linnakohtu otsusest nähtus, et kohtumenetluses oli osalenud küll alaealise seaduslik esindaja, kuid teda pole alust lugeda kaitsjaks VTMS § 20 lg 1 mõttes, luges seda väärteomenetlusõiguse oluliseks rikkumiseks ning saatis asja uueks arustamiseks Linnakohtule. (Riigikohtu....2004: punkt 6)

Äramärkimist väärrib veel asjaolu, et kuigi Tallinna Linnakohtule esitas kaebuse alaealise isiku seaduslik esindaja, siis erinevalt Viru Maakohtu kohtumäärusest väärteoasjas 4-11-3268, võeti kaebus menetlusse.

Nagu kohtupraktikast näha, on kohtute seisukohad alaealiste esindamise osas vasturääkivad, kuid autor on seisukohal, et taotlust lahendades tuleks arvestada Viru Maakohtu poolt toodud seisukohaga. Sama seisukohta kinnitab ka kaudselt Riigikohus oma otsuses. Seega, kui alaealine isik on käimasolevas väärteoasjas menetlusaluseks isikuks, ei ole tema seaduslikul esindajal (lapsevanemal) õigust esitada tema nimel kaebust, samuti puudub õigus tal tutvuda peale alaealisele lapsele väärteoprotokolliga koostamist kogu väärteotoimikuga. Küll, aga on kohtuvälisel menetlejal kohustus teavitada viivitamata 14 – 18 aastasele isikule väärteoprotokolliga koostamisest tema vanemat või muud seadusejärgset esindajat või eeskostjat (VTMS § 70 lg 3¹). Nimetatud sättega on tagatud seadusliku esindaja informeeritus ning võimalus kaitsja vahendusel alaealise kaitseõigusi realiseerida. Olukorras, kus alaealine isik on menetluses tunnistaja staatuses, siis tuleb nii alaealisele isikule, kui tema seaduslikule esindajale, andmete avaldamisel lähtuda VTMS § 62 lg 1 sätestatust.

Lõputöö esimese peatükis tõi autor välja AvTS § 38 lg 1 alusel meediale avalikustatava teabe, mille ulatuse otsustab pädev uurimist, järelevalvet korraldav või õnnetuse asjaolusid selgitav ametnik, kes peab otsust tehes lähtuma VTMS § 62 lg-st 1. Kui meedia poolt edastatakse

taotlus, milles viidatakse avaliku huvi olemasolule ja soovitakse saada käimasoleva väärteomenetluse kohta detailsemat infot, kui AVTS § 38 lg 1 alusel väljastatud teave seda andis, tuleb kohtuvälisel menetlejal kaalutleda, kas detailsema info väljastamine on võimalik või mitte. Juhul, kui kohtuvälise menetleja kaalutlemise tulemina leiab, et täiendavat infot konkreetse väärteoasja kohta anda ei ole võimalik, siis tuleb meediale täiendavate andmete avaldamisest keelduda.

Autorile teadaolevalt ei anna ükski kehtiv seadus legaaldefiniitsiooni mõistele avalik huvi kuid ajakirjas *Juridica* ilmunud artiklis „Avalik huvi kui määratlemata õigusmõiste“ on selle autor Ikkonen (2005:191) öelnud: „Nagu sissejuhatuses mainitud, on avaliku huvi mõiste ammendava definiitsiooni andmine osutunud juristidele üle jõu käivaks probleemiks. Põhjuseks on avaliku huvi mõiste suur abstraktsus, samuti selle dünaamilisus ehk kontekstirelevantsus. Katseid on siiski tehtud. R. Ihering nimetas avalikuks kõike seda, mis puudutab kõikide eesmärgi ja kutsus esile kõikide ühise tegutsemise. Saksa õigusteadlane Wiefelspütz nimetab avaliku huvi mõistet (kohtu poolt) konkretiseerimist vajavaks ebakonkreetses õigusmõisteks, mida „tõlgendatakse objektiivsete kriteeriumite abil konkreetsete asjaolude kontekstis“. On väidetud, et avaliku huvi peab määrama kindlaks üldsus ise. Kõik see viitab asjaolule, et avaliku huvi tähendus ei ole tegelikult teada, mis omakorda näitab selle mõiste ebaselgust ja selle kasutamise problemaatilisust üldse“.

Autor leiab, et avalikust huvist rääkides mõeldakse selle all võimalust anda eelkõige üldsusele informatsiooni preventiivsel eesmärgil, kuid oluline on seejuures meeles pidada K. Ikkoneneni eelpool nimetatud artikli kokkuvõttes toodud seisukohta, et „avaliku huvi sisu saab täpsemalt määrata kindlaks konkreetse juhtumiga seoses, mille juures tuleb arvestada, et selline määrang on muutuv nii ajas kui ka ruumis“ (Ikkonen 2005:199).

Praktikas ettetulevatele olukordadele, kus meediaväljaanne taotleb temale teadaolevate sündmuse asjaolude kinnitust, tuleb lähtuda sellest, millele kinnitust soovitakse. Kui selleks on politseisõidukiga liiklusõnnetuse toimumine, siis autor ei näe takistust selle mitte kinnitamiseks, kui aga kinnitust soovitakse menetluses tõendamist vajavate asjaolude kohta, siis tuleks viidates VTMS § 62 lg-le 1 koostoimes AvTS § 35 lg-ga 1 sellest keelduda.

Enamus väärteomenetlustest lõppevad otsusega, kuid siiski tuleb ette ka olukordi, kui menetlus lõpetatakse VTMS § 29 või § 30 sätestatud alustel. Probleem, millega autor tööalaselt kokku puutunud ei ole, kuid mis on reaalne tekkima liiklusõnnetuste väärteoasjades, on see, kui mõlemad liiklusõnnetuse osapooled on üle kuulatud (tegu

menetlusväliste isikutega) ja väärteomenetlus lõpetatakse. Küsitavus tekib siis, kui liiklusõnnetuses osalenud on väärteomenetluse lõpetamise määruse kätte saanud ning taotlevad, enne määruse vaidlustamise üle otsustamist, võimalust tutvuda toimiku materjalidega. Kehtivas VTMS-is puudub konkreetne regulatsioon, kuidas tuleks kohtuvälisel menetlejal sellises olukorras käituda, kas lubada materjalidega tutvumist või sellest keelduda.

K. Merusk on ajakirjas *Juridica* ilmunud artiklis „Menetlusosaliste õigused haldusmenetluse seaduses“ tabavalt sõnastanud asjaolu miks on vajalik menetlusosalisele isikutele tagada dokumentidega tutvumise õigus. „Õigus tutvuda dokumentidega võimaldab menetlusosalisel saada ülevaade otsustamise aluseks olevatest faktilistest asjaoludest ja vajadusel võtta ette samme oma huvide kaitsmiseks. See on tihedas korrelatsioonis õigusega olla ära kuulatud, sest menetluse käigus kogutud dokumentide tundmine annab aluse arvamuse ja vastuväidete esitamiseks. Dokumentidega tutvumise õiguse tagamine ei ole mitte ainult menetlusosalise huvides, vaid ka haldusorgani huvides. See tagab haldusmenetluse ja otsuste transparentsuse, arusaadavuse ja usaldatavuse ning kokkuvõttes halduse autoriteedi“. (Merusk 2001:525)

Autor nõustub K. Meruski poolt öelduga ning on seisukohal, et sõltumata sellest, et see on öeldud haldusmenetluses ja menetlusosaliste isikute kohta on sama põhimõte kohaldatav ka väärteomenetluses. Seega, tuleb asuda seisukohale, et kui menetlusväline isik soovib enne kaebuse esitamist toimikuga tutvuda, tuleb seda võimaldada, kuna sisuliselt on selline tegevus vaadeldav isiku poolt kaitseõiguse realiseerimisega, mis aga võib olla õiguslikult takistatud, kui isikule ei tagata juurdepääsu vajalikele andmetele. Analoogia põhjal on see kasutatav ka olukorras, kus väärteoasjas on üheks osapooleks menetlusosaline ja teiseks menetlusväline isik, kuid väärteoprotokoll ei koostatud ning menetlus lõpetatakse.

Võttes kokku teises peatükis kajastatud erinevates staatustes olevate isikute õigusi, siis tuleb asuda seisukohale, et võrreldes menetlusosaliste isikutega on menetlusväliste- ja kolmandate isikutele ligipääs kogutud andmetele piiratum. Andmete avaldamisel tuleb menetlusosalistele isikutele lähtuda VTMS §-dest 19 ja 69 lg 6 ning teistele VTMS § 62 lg-st 1. Kui menetlusosaliste isikute puhul on VTMS-is sätestatud, millal ja kui suures ulatuses on õigus kogutud materjalidega tutvuda, siis menetlusväliste isikute ja kolmandate isikute ning nende esindajate puhul tuleb selleni jõuda kaalutlemise tulemina, mille läbiviimise protsessi peaks hõlbustama käesoleva peatüki analüüs.

3. UURIMUS VÄÄRTEOMENETLUSE ANDMETE AVALDAMISE PRAKTIKAST

3.1 Uurimuse eesmärk ja püstitatud ülesanded

Käesoleva uurimuse eesmärk ja ülesanne oli välja selgitada teenistujate (praktikute) arvamused, seisukohad, seoses väärteomenetluse andmete avaldamisega, aga samuti saada tagasisidet, kas hetkel valdkonda reguleeriv regulatsioon on praktikutele arusaadav ning kas ja kuidas võiks andmete avaldamise valdkond olla reguleeritud asutusesiseselt.

3.2 Uurimuse valim

Lõputöö käigus viidi empiirilises uuringus läbi anonüümne küsitlus. Kuna töö teemaga puutuvad kokku enamasti erinevate struktuuri ja teenistuslikes üksustes töötavad teenistujad, siis sellest lähtuvalt valis autor Põhja prefektuuris küsitluse adressaatideks menetlusteenistuste e-maili listides olevad teenistujad (ankeetküsitlust ei saadetud kogu korrakaitsepolitsei isikkoosseisule). Ida, Lõuna ja Lääne prefektuuris edastati küsitlus kogu korrakaitsebüroo isikkoosseisule, kuna autoril puudus informatsioon, millised üksused lõputöö teema valdkonnaga kokku puutuvad (autorile teadaolevalt puuduvad nendes prefektuurides sellisel kujul menetlusteenistused nagu need on Põhja prefektuuris). Osalemine ankeetküsitluses oli vabatahtlik ja toimus nende nõusolekul. Küsitlusele vastas kokku 29 teenistujat.

3.3 Uurimuse metoodika

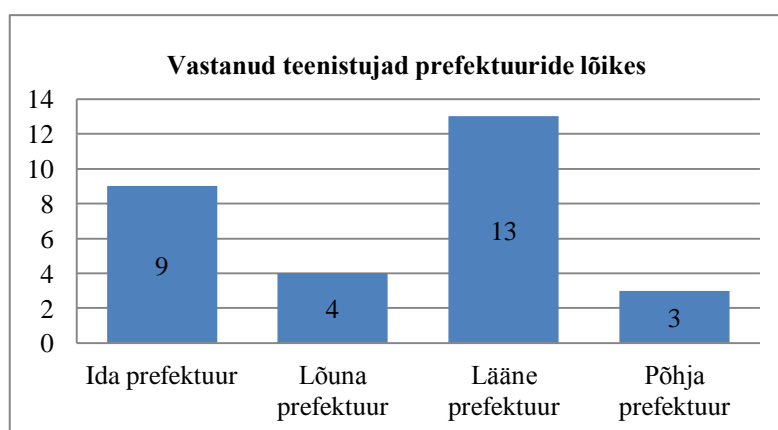
Lähtudes lõputöö spetsiifikast, kasutas autor uurimuse teostamiseks kvalitatiivset uurimismeetodit – analüüsis ankeetküsitluste vastustest saadud arvandmeid ja antud hinnanguid. Ankeetküsitluse (vt lisa 2) ettevalmistamine toimus 2012 aasta jaanuari kuus ning see viidi läbi valimi seas veebikeskkonna www.webanketa.com vahendusel, ajavahemikus 05.03.2012 a kuni 21.03.2012 a. Läbiviidud küsitlusest saadud vastuseid analüüsis autor 2012 aasta märtsi lõpus aprilli esimeses pooles.

3.4 Uurimuse tulemused ja analüüs

Küsimustik koosnes 21 küsimusest, millest valikvastuselisi oli 16, kolmes oli vastajal võimalik valida nii valikvastuselise, kui ka avatud vastuse vahel ning kahel juhul oli tegemist avatud vastustega. Avatud vastustega küsimuste eesmärk oli anda küsitluses osalenutele võimalus väljendada oma arvamust ja seisukohta. Veebikeskkonnas, kus küsitlus läbi viidi, seadis lõputöö autor antavate vastuste arvestamise eelduseks asjaolu, et vastused tuleb anda kõigile, 21 esitatud küsimusele. Enne, kui ei olnud kõigile 21 küsimusele vastust antud, ei olnud võimalik küsimustiku vastuseid andmebaasi salvestada. Selle tingimuse seadmise eesmärgiks oli välistada poolikult täidetud küsimustike ärasaatmine. Seega puudub autoril teave, kui suurel määral, ja kas üldse, oli isikuid, kes küll alustasid küsimustikule vastamist, kuid mingil põhjusel jätsid selle lõpuni viimata.

Teie tööpiirkond (küsimustikule vastamise hetkel)

Vastustest selgus, et 44,83% olid kõige aktiivsemad vastajad Lääne prefektuuri tööpiirkonnas töötavad teenistujad (13 vastanut), neile järgnes 31,03% Ida prefektuur (9 vastanut) ning 13,79% Lõuna prefektuur (4 vastanut). Kõige vähem vastajaid oli Põhja prefektuuris, kelle osakaal vastanutest oli 10,34% (3 vastanut).

Joonis 1. Vastanud teenistujad prefektuuride lõikes
(allikas: autori poolt koostatud joonis)

Teie vanus

Vastustest nähtus, et 48,28% olid vahemikus 36-45 aastat, vahemikus 26 kuni 35 aastat oli 24,14% ja 25 või nooremad 17,24%. 46 või vanemaks märkis oma vanuseks 10,34% vastanutest.

Teie haridus (lõpetatud)

Valdav enamus vastanuist olid kesk-eri haridusega (65,52%), kõrgharidusega teenistujaid oli 27,59%. Nii keskharidusega kui ka magistrikraadiga (või sellega võrdsustatud) või sellest kõrgema haridusega vastanute osakaal kokku oli 6,9% (mõlemas grupis 1 vastanu).

Mitu aastat olete töötanud organisatsioonis? Organisatsiooni all pean silmas Politsei- ja Piirivalveametit ning enne selle loomist Politseiametit või Piirivalveametit ning nende asutuste allasutusi või prefektuure

Kõige rohkem vastanuist olid organisatsioonis töötanud 16-20 aastat (27,59%), võrdselt 20,69% ulatuses oli vastanuid, kes on töötanud vastavalt 1-5 aastat ja 6-10 aastat. 17,24% on töötanud 11-15 aastast ning 21 või rohkem aastat on töötanud 13,79% vastanutest.

Mitu aastat sellest olete kokku puutunud väärteomenetlusega

Väärteomenetlusega oli kokku puutunud 34,38% vastanutest 16 või rohkem aastat, 6-10 aastat oli 31,03% vastanutest ning 11-15 aastat ja 3-5 aastat olid võrdselt 13,79% isikutest. Kõige väiksem oli nende isikute osakaal, kes on väärteomenetlusega kokku puutunud 2 aastat või vähem (6,9%).

Kas olete olnud väärteoasjade menetleja (materjalide koostaja)

Saadud vastused tõid selgelt välja asjaolu, et väärteomenetluse andmete avaldamisega tegelevad peamiselt isikud kes ise on ka väärteoasju menetlenud (96,55%). Vastanutest oli ainult üks, kes ise ei ole väärteomaterjale koostanud.

Mitu aastat olete kokku puutunud väärteoasjas kogutud andmete avaldamisega (väärteoasjas kogutud materjalide tutvustamisega)

72,41% vastanutest on väärteomenetluse andmete avaldamisega tegelenud 6 aastat või rohkem ning 27,58% vastanutest 5 aastat või vähem.

Mitme väärteoasja materjalide tutvustamisega / andmete avaldamisega keskmiselt ühes nädalas (5 tööpäeva jooksul) kokku puutute

Saadud vastused näitasid selgelt, et üle poolte teenistujatest (62,07%) puutuvad nädalas keskmiselt kokku kuni kahe väärteoasja materjalide tutvustamisega, kuni viie materjaliga puutub kokku 27,59% ning kuue ja rohkema materjaliga 10,35% vastanutest.

Isikud kellele olete andmeid avaldanud (toimiku materjale tutvustanud) on enamasti

93,1% vastasid, et enamasti on toimikute materjalidega tutvujateks menetlusosaline isik, vaid 6,9% tutvustab materjale rohkem menetlusvälistele isikutele. Vaadates tööpiirkonniti tuleb välja asjaolu, et need 6,9% vastanutest kõik töötavad Ida prefektuuri piirkonnas.

Palun nimetage õigusakte (võimalusel vähemalt kolm) mis Teie arvates / Teile teadaolevalt reguleerivad andmete avaldamist väärteomenetluses

See oli küsimustikus esimene avatud vastustega esitatud küsimus. Saadud vastustest nähtus, et enim teati äramärkida AvTS, IKS, VTMS ja KrMS. Oli ka vastuseid, kus märgiti õigusaktideks liiklusseadust, alkoholiseadust ja tubakaseadust.

Kui isik on väärteoasjas ülekuulatud menetlusaluse isikuna, kuid väärteoprotokollile temale veel koostatud ei ole, siis on tal õigus tutvuda

Esitatud küsimus oli küsimustikus esimene, kus vastajal oli võimalus, lisaks autori poolt välja pakutud vastustevariantidele, valida ka avatud vastuse vahel. Seda võimalust kasutas 6,9% ehk kaks vastajat, kelle vastuseid analüüsida ei ole võimalik, kuna ühel juhul vastati VTMS § 19 lg 6 (mis aga VTMS-is puudub) ja teisel juhul jäeti vastus tühjaks. 13,79% vastanutest leidis, et menetlusalusel isikul on õigus tutvuda kogu väärteotoimiku materjaliga ning 79,31% vastanutest oli seisukohal, et isikul on õigus tutvuda ainult nende protokollidega, milles Tema ise on osalenud. Saadud vastused näitavad, et peaaegu 14% vastanutest tõenäoliselt avaldavad väärteomaterjale tutvustades kogutud materjale suuremas mahus, kui seda kehtiv seadus ette näeb.

Kas Teie arvates on reeglina väärteoasjas ütlusi (kas tunnistajana või menetlusaluse isikuna) andnud isikul õigus saada oma antud ütlustest (protokollist) koopiat (sõltumata sellest kas tegu on kiirmenetlusega, üldmenetlusega, suulisehoiatusega või ei ole veel üldse otsust tehtud)

58,62% vastanutest oli arvamusel, et reeglina on isikul võimalik enda antud ütlustest saada koopiat, seevastu koguni 41,38% vastanutest leidis, et koopiaid ütlustest ei saa.

Isikukood on

Selle küsimuse näol oli tegemist teise küsimusega, kus vastajal oli võimalus, lisaks autori poolt välja pakutud vastustevariantidele, valida ka avatud vastuse vahel. Avatud

vastusevariandi valis 10,34% (kolm vastanut) vastanutest, kellest kaks olid sisuliselt seisukohal, et isikukoodi puhul on tegemist isikuandmetega (arvude kombinatsioon, mis ilma täpsustuseta ei ole midagi ning riigi poolt kodanikele omistatav unikaalne numbrikombinatsioon). Kolmanda isiku seiskoha kohta töö autoril info puudub, kuna vastaja ei täpsustanud, milleks ta isikukoodi peab. 58,62% vastanutest olid seisukohal, et isikukood on isikuandmed ja 31,03% arvasid, et tegemist on delikaatsete isikuandmetega. Saadud vastuseid analüüsides selgus, et 1/3 vastanutest peavad isikukoodi põhjendamatult delikaatseteks isikuandmeteks.

Millises menetluslikus staatuses olevale isikule on Teile käesoleval hetkel kehtiva andmete avaldamise regulatsioon arusaadavam (teate millele tuginedes andmeid avaldate või avaldamisest keeldute)

Saadud vastused kinnitasid autori praktikas kogetut, et käesoleval hetkel on teenistujatele selgem andmete avaldamise alused menetlusosalisele isikule (96,55% vastanutest), vaid 3,45% vastanutest leidis, et menetlusvälisele isikule on andmete avaldamine arusaadavam (üks vastanu). Võrreldes selle isiku poolt antud vastust käesolevale küsimusele ja küsimusele, kus sooviti teada, kellele enamasti andmeid avaldab, selgus, et tööalaselt tuleb vastajal rohkem ette olukordi, kus on vaja andmeid avaldada menetlusosalisele isikule, kui menetlusvälisele isikule kuigi, õigusliku regulatsiooniga on ta rohkem kursis menetlusvälistel isikutel. See on reaalne ohukoht, mis annab signaali sellest, et andmete avaldamise regulatsioonile tuleb organisatsioonis suuremat tähelepanu pöörata.

Teie jaoks on käesoleval hetkel erinevates õigusaktides kehtiv andmete avaldamise regulatsioon selgesti arusaadav (teate täpselt millele tuginedes ja kellele andmeid avaldate või avaldamisest keeldute)

Kuigi vastused näitasid, et 62,07% olid seisukohal, et kehtiv andmete avaldamise regulatsioon on selge või pigem selge, siis ei saa tähelepanuta jätta 37,97% vastanuid, kes olid seisukohal, et regulatsioon pigem ei ole või ei ole üldse arusaadav. See fakt on järjekordne kinnitus asjaolule, et hetkel kehtiv regulatsioon ei ole teenistujatel üheselt selge ja vajab edaspidi organisatsioonis suuremat tähelepanu.

Kas Teil on ette tulnud olukordi kus olete peale andmete avaldamist (toimiku materjalide tutvustamist) saanud teada (kolleegidelt, või ise seadusandlust lugedes), et

avaldasite andmete avaldamist taotlenud isikule andmeid väiksemas ulatuses kui tal selleks oleks õigust olnud

72,41% vastustest ei ole tuvastanud andmete avaldamist isikutele väiksemas mahus, kui neil selleks oleks olnud seadusejärgne õigus, kuid 27,59% on seda praktikas ette tulnud. Autor on seisukohal, et nende 72,41% vastanute antud vastustesse tuleb suhtuda teatud kriitikaga, kuna küsimus oli esitatud selliselt, et kas nad on avastanud andmete avaldamise väiksemas ulatuses. Sellest järeldub see, et kuigi nad seda ise avastanud ei ole ei saa olla kindel, et nad seda teinud ei ole. Seega on kindlasti antud küsimuse puhul objektiivne 27,59% vastanute hulk, kes on kinnitanud, et on andmeid väiksemas mahus avaldanud, kui oleks olnud kohustus.

Kas Teil on ette tulnud olukordi kus olete peale andmete avaldamist (toimiku materjalide tutvustamist) saanud teada (kolleegidelt, või seadusandlust ise lugedes), et avaldasite andmete avaldamist nõudnud isikule andmeid suuremas ulatuses kui tal selleks oleks õigust olnud

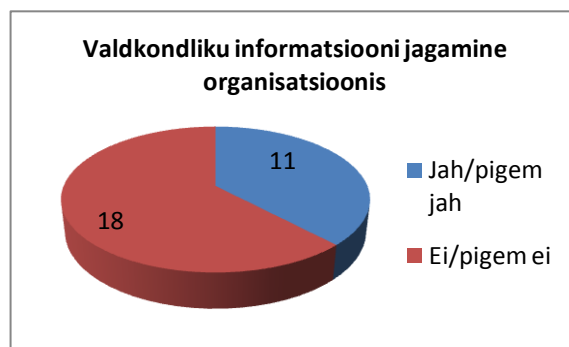
Esitatud küsimus on sõnastuselt sarnane eelmise küsimusega, erinevuseks oli vaid see, et sooviti saada teada, kas andmeid on avaldatud suuremas mahus, kui tegelikult seadus lubab. Vastustest nähtub, et 86,21% ei ole seda teinud ja 13,79% on seda ette tulnud. Nii nagu eelmise küsimuse puhul on ka selles küsimuses vaja suhtuda 86,21% isikute antud vastustesse kriitiliselt ja hinnangu andmisel tuleks lähtuda 13,79% omadest. Võrreldes nii selle, kui ka eelmise küsimus vastuseid, kes kinnitasid, et on eksinud andmete avaldamise ulatusega, tuleb tõdeda, et nende osakaal vastanutest kokku on 41,38% mis on veelkord kinnitus sellest, et valdkond vajab suuremat tähelepanu.

Vajaliku informatsiooni / teadmised seoses andmete avaldamisega saan/olen saanud

55,17% kinnitasid, et vajaliku informatsiooni/teadmised on nemad saanud oma talituse/teenistuse kolleegidelt, läbiviidud õppepäevadelt/koolitustelt (nii talituste/teenistuste siseselt kui väliselt), aga ka ise õppides. 3,45% vastanutest oli seisukohal, et vajaliku informatsiooni ei olegi tema kusagilt saanud (üks vastanu).

Kas Teie arvates on organisatsioonis piisavalt jagatud informatsiooni (koostatud juhendeid, läbiviidud õppepäevi/koolitusi) vääртеomenetluse andmete avaldamise kohta

Saadud vastused kinnitasid, et organisatsioonis ei ole piisavalt jagatud informatsiooni andmete avaldamise kohta. Vastanutest 62,07% olid seisukohal, et pigem ei ole või ei ole piisavalt infot jagatud. Ükski vastanu ei pidanud võimalikuks vastata küsimusele jaatavalt ja 37,93% olid arvamusel, et infot pigem on piisavalt.

Joonis 2. Valdkondliku informatsiooni jagamine organisatsioonis

(allikas: autori poolt koostatud joonis)

Kuidas/läbi mille oleks Teie arvates Politsei- ja Piirivalveametis kõige suuremal määral tagatud vääртеomenetluse andmete avaldamise valdkonna teadlikus

Selle küsimuse näol oli tegemist kolmanda ja ühtlasi viimase küsimusega, kus oli vastajal võimalus lisaks autori poolt välja pakutud vastuste variantidele, valida ka avatud vastuse vahel. Kui eelnevatel kordadel oli neid, kes seda kasutasid, siis selles küsimuses ei teinud seda keegi. Vastanutest 62,07% olid seisukohal, et suurema teadlikkuse tõstmiseks tuleks koondada põhiteave ühte juhendisse, korraldada õppepäevi ja väliskoolitusi. Saadud vastustest võib teha järelduse, et tänasel päeval antud valdkonnaga kokku puutuvad isikud ei näe lahendusena mitte ainult ühte konkreetsesse tegevusse panustamist (juhendi koostamist, õppepäevade korraldamist jms) vaid tekkinud olukorra lahenduseks oleks see, kui lähenetakse sellele komplekselt, ehk pööratakse suuremat tähelepanu erinevatele teabe jagamise viisidele paralleelselt.

Kui Teil on seoses vääртеomaterjalide avaldamisega mingeid tähelepanekuid või soovite seoses antud küsimustikuga midagi temakohast lisada siis palun tehke seda siin

29 vastajast 22 ei soovinud omalt poolt midagi lisada. Ülejäänud isikud, kes kasutasid arvamuse avaldamise võimalust, leidsid järgmist:

- on vaja koolitusi, mis oleks seotud just andmete avaldamisega;
- VTMS-i tuleks koondada kokku kogu teave, mis on seotud vääртеomenetluse andmete avaldamisega;
- kujundada ühtne arusaam;
- süsteem võiks olla avatum;
- VTMS on „mäda“;

- kuna kutseõppes antud valdkonda eriti ei käsitleta, siis tuleks korraldada õppepäevi, sest seadused muutuvad ja nendega peab kursis olema;
- vara vastu suunatud vääртеoasjades kahjude hüvitamisega seonduv ja selle keerukus olematule menetlusosalisele vääртеomenetluses ehk kannatanu, lisaks igasugused toimingud väärtuse välja selgitamiseks.

Profileerides saadud vastustest isiku, kes organisatsioonis tegeleb vääртеomenetluse andmete avaldamisega, on selleks isik, kes on 36-45 aastane, töötanud organisatsioonis 16-20 aastat ning on omandanud kesk-eri hariduse. Vääртеomenetlusega on kokku puutunud 16 või rohkem aastat, millest materjalide tutvustamisega/andmete avaldamisega kuus või rohkem aastat, samuti on olnud ise vääртеoasjade menetleja. Ühes nädalas tutvustab keskmiselt kuni kaks vääртеomaterjali, enamasti menetlusosalistele isikutele, kelle andmete avaldamise regulatsioon on ka selgem. Kuigi isik peab kogu andmete avaldamise regulatsiooni endale selgeks või pigem selgeks ning selleks vajaliku info/teadmised on saanud nii ise õppides, kui ka talituse/teenistuse siseselt/väliselt, on ta arvamusel, et organisatsioonis ei ole või pigem ei ole piisavalt jagatud teemakohast informatsiooni. Tema arvates parandaks, olukorda see, kui panustatakse mitmesse tegevusse paralleelselt, näiteks koondatakse põhiteave ühte dokumenti samuti korraldatakse õppepäevi ja väliskoolitusi.

Võttes kokku küsitluse vastustest saadud tagasisidet, aga ka profileerimise tulemust, siis sellega sai autor kinnitust asjaolule, et käesoleval hetkel on valdkonnale pööratud organisatsioonis vähe tähelepanu. Nimetud asjaolu oli ka üheks argumendiks, miks valis lõputöö autor just selle teema lõputöö kirjutamiseks. Läbiviidud küsitlus andis kinnitust, et praktikas toimuv vääртеomenetluse andmete avaldamine ei ole alati kooskõlas kehtiva seadusega (andmeid väljastatakse vähem/rohkem kui seadus ette näeb). Avatud vastusega küsimus (viimane) tõi välja asjaolusid, mida ei ole tõenäoliselt võimalik ainult organisatsiooni sisemist suhtumist muutes saavutada, kuid valdkonnaga kokkupuutuvate isikute teadlikkuse suurendamine ning aset leidvate muudatustega kaasaskäimine on organisatsiooni võimuses ja sellele tuleb edaspidi rohkem panustada.

KOKKUVÕTE

Autor seadis lõputöö eesmärgiks vääртеoasjade kohtuvälistele menetlejatele koondada kokku valdkonda puudutav põhiteave, millistel alustel vääртеoasjas kogutud andmeid avaldada või nende avaldamisest keelduda ning milline on käesoleval hetkel selle praktika. Lõputöö eesmärgi täitmiseks püstitas autor ülesandeks analüüsida vääртеomenetluse andmete avaldamist reguleerivaid õigusakte ning teemakohaseid kohtulahendeid. Koondada valdkonnaga seonduv teave ühte dokumenti ning praktikutelt tagasiside saamine hetkel kehtivale regulatsioonile ning uurida, kas praktikas toimuv vääртеomenetluse andmete avaldamine on kooskõlas kehtivate seadustega ning kuidas võiks olla valdkond reguleeritud asutusesiseselt.

Lõputöö esimeses peatükis autor avas sõnade andmed ja avaldamine tähenduse. Samuti andis lühiülevaate valdkonda reguleerivatest õigusaktidest. Antud peatükis väljatoodud erinevate õigusaltide arvukus näitab selgelt asjaolu, et vääртеomenetluse andmete avaldamise valdkond on väga nüansirikas ning laiali paisutatud erinevatesse õigusaktidesse.

Lõputöö teises peatükis analüüsis autor nii menetlusosaliste isikute, kui ka menetlusväliste isikute õigusi, seoses nendele vääртеomenetluse andmete avaldamisega, tuues ära teemakohased kohtulahendid ja õiguskantsleri seisukohad. Analüüsi tulemusest selgus, et võrreldes menetlusosaliste isikutega on menetlusväliste- ja kolmandate isikute ligipääs kogutud andmetele piiratum. Menetlusosalistele isikutele tuleb andmete avaldamisel lähtuda VTMS §-dest 19 ja 69 lg 6 ning teistele VTMS § 62 lg-st 1. Kui menetlusosaliste isikute puhul on VTMS-is sätestatud alused ja ulatused materjalide tutvumiseks, siis menetlusväliste- ja kolmandate isikute puhul tuleb selleni jõuda kaalutlemise tulemina. Kohtulahendeid analüüsidest selgus, et kohtute seisukohad ja tõlgendused seaduste sätete osas on erinevad.

Kolmandas peatükis analüüsis autor empiirilise uuringu raames läbiviidud anonüümse küsitluse vastuseid. Küsitluse eesmärk oli välja selgitada praktikute teadmised, arvamused ja seisukohad, seoses vääртеomenetluse andmete avaldamisega, aga samuti saada tagasisidet, kas hetkel valdkonda reguleeriv regulatsioon on praktikutele arusaadav ning kas ja kuidas võiks, andmete avaldamise valdkond, olla reguleeritud asutusesiseselt. Läbiviidud analüüsi tulemusi kokku võttes jõudis autor seisukohale, et käesoleval hetkel on organisatsioonis antud valdkonnale liiga vähe tähelepanu pööratud. Saadud vastustest sai järeldada, et praktikas toimuv andmete avaldamine ei ole alati kooskõlas kehtivate seadustega. Samuti nähtus

praktikute tagasisidest, et asutusesisese teadlikkuse tõstmiseks tuleks panustada mitmesse tegevusse paralleelselt, näiteks koondada põhiteave ühte dokumenti, samuti korraldada õppepäevi ja väliskoolitusi.

Toetudes uurimistulemuste analüüsile ning lõputöö teises peatükis kajastatud praktikas ette tulnud kitsaskohtadele, teeb lõputöö autor järgmised ettepanekud:

- töötada välja spetsiaalselt väärteomenetluse jaoks ning kogu valdkonda hõlmav juhise sarnaselt 2009. aastal AKI ja Riigiprokuratuuri poolt koostatule kriminaalmenetluse jaoks ning olukorrale, kus menetlus oli lõppenud. Juhise koostamisel tagada ka selle ajakohasus. Tähelepanu pöörata just menetlusväliste- ja kolmandate isikute kohta käivale regulatsioonile;
- hakata läbi viima regulaarseid asutuse siseseid koolitusi/õppepäevi just sellele sihtrühmale, kelle igapäevasteks tööülesanneteks on andmete avaldamisega seonduv. Oluline on selle juures asjaolu, et läbiviidavatel koolitustel/õppepäevadel käsitletaks just praktikas ettetulnud olukordi ning kohtupraktikat. Samuti tagada samale sihtrühmale väljaspool asutust korraldavate teemakohaste koolituste osavõtu võimalus.

Kokkuvõtlikult saab öelda, et antud lõputöös said sellele seatud eesmärk ja uurimisülesanded täidetud.

РЕЗЮМЕ

Объём работы вместе с приложением составляет 55 страниц: 45 страниц основная часть работы и 10 страниц приложений. Список использованной литературы состоит из 41-го наименования. Работа написана на эстонском языке.

Целью дипломной работы является сбор всей имеющейся информации в данной сфере для чиновников, ведущих производство по проступку во внесудебном порядке, а именно, на каких основаниях, собранные во время расследования проступка, данные можно оглашать или в оглашении которых можно отказаться, и какая на сегодняшний день имеется практика в данной области.

Дипломная работа состоит из двух частей: теоретической и эмпирической. Цель теоретической части - дать обзор законодательных актов, регулирующих данную область и проанализировать права лиц, в отношении которых ведется производство о проступке, лиц не участвующих в производстве и третьих лиц, в связи с обнародованием им данных при расследовании дела о проступке. Также отражены судебные решения, касающиеся данной темы и позиции канцлера права. Цель эмпирической части работы - выяснить мнения и позиции специалистов (практиков) по отношению к обнародованию данных по производству дела о проступке, а также, получить обратную связь о том, насколько понятна имеющаяся концепция по данному вопросу практикам, и как возможно урегулировать сферу, отвечающую за обнародование данных внутри учреждения.

Для достижения цели дипломной работы, автор анализировал законодательные акты, регулирующие данную сферу, и использовал для проведения исследования качественный исследовательский метод. Анализировал численные данные и отзывы, полученные в ходе анкетирования.

За время проведённых разбирательств, в дипломной работе выяснилось, что на сегодняшний момент данной сфере уделяется необоснованно мало внимания. Также проведенный опрос косвенно подтвердил, что обнародование данных на практике не всегда находится в согласовании с действующим законодательством.

Основываясь на анализе результатов исследования и проблемах, выявленных во второй главе работы, автор работы делает следующее предложение:

- разработать специально для производства по делам о проступках инструкцию для своей сферы действия наподобие составленной в 2009 году ИЗД и Государственной прокуратурой, а также для случаев, когда производство завершено. При составлении инструкции следить за ее соответствии правовым актам. Обратит внимание на регуляцию, касаемую лиц, не участвующих в деле, и третьих лиц;
- проводить регулярно обучение именно тем группам лиц, которые ежедневно связаны в разглашением данных, с изучением судебной практики и анализом практики. Также обеспечить этой же группе лиц возможность участвовать в обучении вне учреждения.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Advokatuuriseadus 21.03.2001., jõustunud vastavalt §-le 83 – RT I 2001, 36, 201 ... RT I 14.03.2011, 3

Andmekaitse Inspeksiooni ja Riigiprokuratuuri ühiskiri uurimisasutustele ja kohtuvälistele menetlejatele, 2009. Andmekaitse Inspeksiooni kodulehelt <http://www.aki.ee/download/1312/AKI%20ja%20Riigiprokuratuuri%20kiri%20151009.rtf> välja otsitud 09.12.2011

Andmekogude seadus 12.03.1997., jõustunud 19.04.1997 – RT 1997, 28, 423 ... RT I 2007, 12, 66

Avaliku teabe seadus 15.11.2000., jõustunud 01.01.2001 – RT I 2000, 92, 597 ... RT I 22.03.2011, 1

Avaliku teabe seaduse eelnõu seletuskiri. Eesti Ajalehtede Liidu kodulehelt <http://www.eall.ee/infovabadus/seletus.html> välja otsitud 27.12.2011

Avaliku teabe seaduse juhend, 2010. Andmekaitse Inspeksiooni kodulehelt <http://www.aki.ee/download/1681/AvTS%20yldjuhis%20170510.pdf> välja otsitud 19.12.2011

Eesti Advokatuuri Eetikakoodeks, 08.04.1999. Eesti Advokatuuri kodulehelt <http://www.advokatuur.ee/?id=175&PHPSESSID=57a3e355229462b55a02f5e64200e4a5#> välja otsitud 12.02.2012

Eesti keele seletav sõnaraamat. Eesti Keele Instituudi kodulehelt <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=avaldama&F=M> tehtud päring 21.12.2011

Eesti Vabariigi põhiseadus 28.06.1992., jõustunud 03.07.1992 – RT 1992, 26, 349 ... RT I 27.04.2011, 1

Guinness, M., 26.01.2011. France maintains long tradition of data protection. Deutsche Welle kodulehelt <http://www.dw.de/dw/article/0,,14797711,00.html> välja otsitud 11.04.2012

Haldusmenetluse seadus 06.06.2001., jõustunud 01.01.2002 – RT 2001, 58,354 ... RT I 2009, 27,164

Harju Maakohus, varteoasi nr 4-08-6138, Bert Brosman'i kaebus Põhja Politseiprefektuuri 27.05.2008a maaruse peale, 30.06.2008, kohtumaarus, alt 3. lõik

Harju Maakohus, varteoasi nr 4-12-902, seadusliku esindaja kaebus PPA Põhja prefektuuri korrakaitseburoo Lona politseijaoskonna 10.02.2012. a otsuse tühistamiseks, kohtumaarus, 12.03.2012, punkt 7

Ikkonen, K. 2005. Avalik huvi kui maaratlemata ogusmoiste. *Juridica* 3, 191

Isikuandmete kaitse seadus 12.06.1996., jõustunud – RT I 1996, 48, 994 ... RT I 2010, 30.12.2010, 11

Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu seletuskiri. Riigikogu kodulehelt http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=063130007 välja otsitud 04.01.2012

Julgeoleku ja riigikaitsega seotud kommunikatsioon. 31.10.2011. Vabariigi Valitsuse kodulehelt <http://valitsus.ee/et/riigikantselei/valitsuskommunikatsioon/kasiraamat/julgeolekuga-seotud-kommunikatsioon> välja otsitud 28.02.2012

Konkurentsiseadus 05.06.2001., jõustunud 01.10.2001 – RT I 2001, 56, 332 ... RT I 2010, 22, 108

Koolmeister, I., Kangur, A., Lind, S., Pajula, E., Ploom, T., Sirk, I. 2007. Varteoamenetluse seadustik. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura, Tallinna Raamatutrükikoda

Kriminaalmenetluse seadustik 12.02.2003, jõustunud 01.07.2004 – RT I 2003, 27, 166 ... RT I 14.03.2011, 3

Merusk, K. 2001. Menetlusosaliste ogused haldusmenetluse seaduses. *Juridica* 8, 525

Manniko, M. 2011. *ogus privaatsusele ja andmekaitsele*. Tallinn: Juura, Tallinna Raamatutrükikoda

Oone, K., Einberg, U. Andmekogude käsiraamat. Riigi infosustemide osakonna kodulehelt <http://www.riso.ee/et/akk/25.htm> välja otsitud 21.12.2011

Pajula, E., Ploom, T. 2004. *Väärteomenetus II*. Teine trükk. Tallinn: Sisekaitseakadeemia. Sisekaitseakadeemia kodulehelt <http://riksweb.sisekaitse.ee/index.asp?action=102&tid=18649> välja otsitud 15.12.2011

Praust, V. Andmeturbe ja isikuandmete kaitse head tavad AD 2004. Eesti Sotsioloogide Liidu kodulehelt http://www.sotsiologia.ee/vana/esso3/1/valdo_praust.htm#kk3 välja otsitud 30.12.2011

Project EE/06/B/FPP-169000 Learning Materials for Information Technology Professionals (EUCIP-Mat). Eesti Infotehnoloogia Seltsi kodulehelt http://www.eits.ee/index.php?get_file=539&key=67482bf252451f5b9d075fe86b4b27ac välja otsitud 18.12.2011

PÜD-i juhend nr 3, 2010. Dokumendihaldus „Asutusesiseseks kasutamiseks“ dokumentidega, Politseiasutuste ühtne dokumendihalduskord, Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 01.01.2010 käskkiri nr 77. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti siseveebist, 13.02.2012

PÜD-i juhend nr 4, 2010. Teabenõude menetlemise juhend, Politseiasutuste ühtne dokumendihalduskord, Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 01.01.2010 käskkiri nr 77. Kättesaadav Politsei- ja Piirivalveameti siseveebist, 13.02.2012

Reinthal, T. 2010. Ülekriminaliseerimine. Tartu. Riigikohtu kodulehelt [http://www.riigikohus.ee/vfs/995/2010_Lisa%202%20\(Ulekriminaliseerimine_analuus\).pdf](http://www.riigikohus.ee/vfs/995/2010_Lisa%202%20(Ulekriminaliseerimine_analuus).pdf) välja otsitud 17.12.2011

Riigikohtu kriminaal- ja tsiviilkolleegiumi vahelise erikogu otsus nr 3-2-1-99-97, Yens Marsen Lutheri kassatsioonikaebus Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi 27. märtsi 1997. a otsusele hagi Ülo Pärnitsa ja AS-i Media vastu, kohtuotsus, 01.12.1997, lõik 15

Riigikohtu otsus nr 3-3-1-57-03, OÜ Eesti Isikulo Keskus kassatsioonikaebus Tartu Ringkonnakohtu 15.04.2003.a otsusele haldusajajas, kus Tartu Maavalitsuse perekonnaseisuosakonna poolt jäeti toiming sooritamata, halduskolleegium, kohtuotsus, 23.10.2003, punkt 23

Riigikohtu otsus nr 3-3-1-66-03. AS Pajo kassatsioonikaebus Tallinna Ringkonnakohtu 13.05.2003.a otsusele haldusajajas, kus palub tühistada Pärnu Linnavalitsuse määruse nr 18 punkti 1, halduskolleegium, kohtuotsus, 28.10.2003, punkt 18

Riigikohtu otsus nr 3-1-1-10-04. Vandeadvokaadi abi kassatsioonikaebus Tallinna Linnakohtu 26.09.2003.a otsusele nr 4-1351/03 Ago Raidve LS § 74³⁶ lg 1 kohases väärteoasjas, kriminaalkolleegium, kohtuotsus, 01.04.2004, punkt 6

Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadus 25.01.2007., jõustunud 01.01.2008 – RT I 2007, 16, 77 ... RT I 2010, 22, 108

Sünonüümsõnastik. Eesti Keele Instituudi kodulehelt <http://portaal.eki.ee/dict/synonyymid> tehtud päring 21.12.2011

Tikk, E., Nõmper, A. 2007. Informatsioon ja õigus. Tallinn: Juura, Tallinna Raamatutrükikoda

Truuväli, E.-J., Aaviksoo, B., Kask, O., Lehis, L., Madise, L., Madise, Ü., Merusk, K., Mälksoo, L., Narits, R., Olle, V., Pruks, P. 2008. Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Teine täiendatud trükk. Tallinn: Juura, Tallinna Raamatutrükikoda

Tsiviilseadustiku üldosa seadus 27.03.2002., jõustunud 01.07.2002 – RT I 2002, 35, 216 ... RT I 06.12.2010, 12

Viru Maakohus, väärteoasi nr 4-11-3268, seadusliku esindaja kaebus KarS § 262 järgi kvalifitseeritava väärteo toimepanemises, kohtumäärus, 30.08.2011.a, lk 1-2

Väärteomenetluse seadustik 22.05.2002., jõustunud 01.09.2002 – RT I 2002, 50, 313 ... RT I 14.03.2011, 3

Õiguskantsler, 2005. Õiguskantsleri ettepanek Lääne Politseiprefektuuri Pärnu politseijaoskonnale materjalidele juurdepääsu võimaldamiseks, kiri nr 7-1/050095/0500497, 07.02.2005, 3-5lk

Õiguskantsler, 2010. Õiguskantsleri soovitus Lääne Prefektuurile õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks, kiri nr 7-4/091881/1003538, 10.06.2010, punktid nr 33 ja 103

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

1. Joonis 1. Vastanud teenistujad prefektuuri lõikes..... 30
2. Joonis 2. Valdkondliku informatsiooni jagamine organisatsioonis..... 35

Andmekaitse Inspeksiooni ja Riigiprokuratuuri ühiskiri uurimisasutustele ja väärtegade kohtuvälistele menetlejatele

Prokuratuurid

Uurimisasutused

Väärtegade kohtuvälised menetlejad

Kriminaal- ja väärteomenetluses kogutud teabe avaldamine pärast menetluse lõpetamist

Praktika ühtlustamiseks koostasid Andmekaitse Inspeksioon ja Riigiprokuratuur käesoleva ühise kirja uurimisasutustele ning väärtegade kohtuvälistele menetlejatele.

Kirja eesmärgiks on selgitada kriminaalmenetluses kogutud teabe avaldamist pärast kriminaalmenetluse lõppu. Selgitusi saab analoogia põhimõttel kohaldada ka väärteomenetluses kogutud teabe avaldamisele pärast väärteomenetluse lõpetamist.

Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 35 lg 1 p 1 alusel on teabevaldaja kohustatud tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks kriminaal- või väärteomenetluses kogutud teabe, välja arvatud vastavalt väärteomenetluse seadustikus (VTMS) ja kriminaalmenetluse seadustikus (KrMS) sätestatud tingimustel avaldatav teave.

Kriminaalmenetluses on toimikumaterjalide avaldamise üldtingimused sätestatud KrMS § 214: kohtueelse menetluse andmete avaldamine on lubatud prokuröri loal kriminaalmenetluse, avalikkuse või andmesubjekti huvides, kui see ülemäära: 1) ei soodusta kuritegevust ega raskenda kuriteo avastamist; 2) ei kahjusta Eesti Vabariigi või kriminaalmenetluse huve; 3) ei sea ohtu ärisaladust ega kahjusta juriidilise isiku tegevust; 4) ei kahjusta andmesubjekti ega kolmandate isikute õigusi, eriti delikaatsete isikuandmete avaldamise puhul. Väärteomenetluse puhul on analoogsed tingimused sätestatud VTMS § 62 lõikes 1.

Nimetatud sätted reguleerivad teabele juurdepääsu võimalusi ajal, mil menetlus on käimas. Sisuliselt kehtib see regulatsioon ka ajal, kui menetlus on formaalselt lõpetatud, samas kestab veel kaebemenetlus või on seaduses sätestatud tähtaeg menetluse uuendamise otsustamiseks (nt KrMS § 202 lg 2, § 205 lg 2 jms).

Vastavalt KrMS § 209 lõikele 1 antakse kriminaaltoimik arhiivi, kui kriminaalmenetlus lõpetatakse KrMS §-des 200–205 sätestatud alustel. Sellisel juhul on tegemist arhiveerimisega arhiiviseaduse (ArhS) tähenduses. Vabariigi Valitsuse 30.07.2004 määrus nr 261 „Kriminaaltoimiku arhiivimise kord ja toimiku säilitamise tähtajad pärast kriminaalmenetluse lõpetamist“ § 4 näeb ette tähtajad kriminaaltoimikute üleandmiseks uurimisasutuste arhiivi. Nimetatud tähtaegade sätestamisel on aluseks võetud põhimõtte, et kriminaaltoimik arhiveeritakse siis, kui kriminaalmenetluse uuendamise võimalused on ennast sisuliselt ammendanud.

Seega alates toimiku arhiveerimisest ei reguleeri toimikumaterjalide avaldamist enam menetlusseadustik ja aluseks tuleb esmajoonel võtta arhiiviseadus koosmõjus avaliku teabe seadusega.

Arhiveeritud toimikumaterjalide juurdepääsupiirangute ja andmete väljastamise üle otsustab ja selle õiguspärasuse eest vastutab teabevaldaja, see tähendab asutus, kus arhiveeritud toimik asub.

Juurdepääsupiirangud arhiivitoimikus sisalduvale teabele tulenevad üldalusena AvTS §-st 35 ning eriseadustest (nt ArhS, jälitustegevuse seadus). Sõltuvalt piirangu alustest on tähtajad erinevad (AvTS § 40). Üldjuhul on piirangu tähtajaks viis aastat, mida võib asutuse juht pikendada veel viis aastat. Isikuandmeid sisalduvale teabele on juurdepääsupiirang selle saamisest või dokumenteerimisest alates 75 aastat või isiku surmast alates 30 aastat, või kui surma ei ole võimalik tuvastada, siis 110 aastat isiku sünnist.

AvTS § 41 reguleerib ka korra, kuidas toimub teabe asutusesiseseks tunnistamise:

- teabe tunnistab asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks asutuse juht;
- alternatiivina võib asutuse juht kehtestada dokumentide loetelus sarjad, milles sisalduvatele dokumentidele võib juurdepääsupiirangud kehtestada. Sarja kuuluvale konkreetsele dokumendile juurdepääsupiirangu rakendamise otsustab sel juhul asutuse juht või tema määratud pädev töötaja, lähtudes dokumendi sisust ja juurdepääsupiirangu eesmärgist;
- kui teabekandja seda võimaldab, tehakse asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks tunnistatud dokumendile või dokumendikogumile vastav märge. Toimiku iga lehte eraldi ei pea märgistama, seadus annab võimaluse dokumentide kogumile seada ka üldmärke (nt esilehel või kaantel).

ArhS § 42 lg 7 kohaselt võimaldatakse arhiveeritud juurdepääsupiiranguga teabele juurdepääs avaliku teabe seaduses sätestatud korras. Seejuures tuleb eristada isikuandmeid sisaldavat teavet muust juurdepääsupiiranguga teabest.

AvTS § 38 lg 4 alusel võib asutuse juht otsustada asutuseväliste isikute juurdepääsu võimaldamise asutusesiseseks tunnistatud (isikuandmeid mittesisaldavale) teabele, kui see ei kahjusta riigi või omavalitsusüksuse huve. Tegemist on diskretsiooniotsusega, kus tuleb hinnata erinevaid huvisid. Samuti tuleb kaaluda, kas juurdepääs on võimalik anda osaliselt, arvestades seejuures andmete selekteerimisega kaasnevat töömahtu (AvTS § 23 lg 2 p 3).

Isikuandmeid sisaldava teabele juurdepääsu osas tuleb lisaks arvestada ArhS § 42 lg 2, mis kehtestab täiendavad juurdepääsupiirangud võrreldes AvTS-ga: kolmandal isikul on isikuandmeid sisaldavale arhivaalile juurdepääs andmesubjekti kirjalikul nõusolekul. Juurdepääsu ei võimaldata nendele arhivaalis sisalduvatele isikuandmetele, millele juurdepääsuks isikul nõusolek puudub.

Sellest on isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 14 lõikes 2 ning §-s 16 sätestatud juhtudel (lõige 2¹) ette nähtud erand.

IKS § 14 lõike 2 alusel on kolmandale isikule isikuandmete (sh arhiivitoimikus olevate isikuandmete) edastamine või nendele juurdepääsu võimaldamine lubatud andmesubjekti nõusolekuta:

- 1) kui kolmas isik, kellele andmed edastatakse, töötleb isikuandmeid seaduse, välislepingu või Euroopa Liidu Nõukogu või Euroopa Komisjoni otsekohalduva õigusaktiga ettenähtud ülesande täitmiseks;
- 2) üksikjuhtumil andmesubjekti või muu isiku elu, tervise või vabaduse kaitseks, kui andmesubjektilt ei ole võimalik nõusolekut saada;
- 3) kui kolmas isik taotleb teavet, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites (seega ka süüteomenetluse käigus kogutud teave) ja taotletav teave ei sisalda delikaatseid isikuandmeid ning sellele ei ole muul põhjusel kehtestatud juurdepääsupiirangut.

IKS § 16 reguleerib isikuandmete töötlemist teadusuuringu või riikliku statistika vajadusteks.

IKS § 20 lg 1 võimaldab lisaks kolmandatele isikutele keelduda väljastamast isikuandmeid sisaldavat teavet ka andmesubjektile endale, kui see võib:

- 1) kahjustada teise isiku õigusi ja vabadusi;

- 2) ohustada lapse põlvnemise saladuse kaitset;
- 3) takistada kuriteo tõkestamist või kurjategija tabamist;
- 4) raskendada kriminaalmenetluses tõe väljaselgitamist.

IKS § 20 lg 1 punktides 1, 3 ja 4 nimetatud võimalus võib arhiveeritud kriminaaltoimiku puhul kõne alla tulla eelkõige juhul, kui kriminaalmenetlus on lõpetatud kuriteo toimepannud isiku tuvastamatus tõttu (KrMS § 200-1). Sellisel juhul on soovitatav, et uurimisasutus konsulteeriks enne andmesubjektile andmete väljastamise kohta otsuse tegemist prokuratuuriga.

Arhiveeritud toimikumaterjalide mittetutvustamise otsuse peale kaebamist reguleerib esmajoonel AvTS § 46, mille järgi on isikul õigus pöörduda sellisel juhul vaidega Andmekaitse Inspektsiooni või teabevaldaja kõrgemalseisev organi poole või kaebusega halduskohtusse. Lisaks on andmesubjektile sarnane võimalus ette nähtud ka IKS §-s 22.

Lugupidamisega

Viljar Peep
Andmekaitse Inspektsiooni
peadirektor
/allkirjastatud digitaalselt/

Norman Aas
Riigi peaprokurör
/allkirjastatud digitaalselt/

Küsimustik

Käesoleva küsimustiku eesmärgiks on välja selgitada teenistujate (praktikute) arvamused/seisukohad seoses vääртеomenetluse andmete avaldamisega, aga samuti saada tagasisidet kas hetkel valdkonda reguleeriv regulatsioon on praktikutele arusaadav ning kas ja kuidas võiks andmete avaldamise valdkond olla reguleeritud asutusesiseselt. Küsimustik koosneb kahekümne ühest küsimusest ning nendele vastamine võtab aega umbes 10 minutit. Küsimustik on anonüümne ning saadud tulemusi kasutatakse vaid Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledži lõputöö „Andmete avaldamine vääртеomenetluses“ koostamisel.

Küsimustiku täitmisel märkige Teile sobiv vastuse variant.

Teid ette tänades,

Tanel Pajumaa

I OSA.

Esimeses osas kaardistatakse ankeetküsitluses osalejad (nt. vanus, tööpiirkond, staaž organisatsioonis jms) ning selgitatakse välja kes neist on olnud vääртеoasjade menetleja.

1. Teie tööpiirkond (küsimustikule vastamise hetkel)? *

- Ida prefektuur
- Lõuna prefektuur
- Lääne prefektuur
- Põhja prefektuur

2. Teie vanus? *

- 25 või noorem
- 26 kuni 35 aastat
- 36-45 aastat
- 46 või vanem

3. Teie haridus (lõpetatud)? *

- Keskharidus
- Kesk-eri
- Kõrgharidus
- Magistrikraad (või sellega võrdsustatud haridus) või kõrgem

4. Mitu aastat olete töötanud organisatsioonis? Organisatsiooni all pean silmas Politsei- ja Piirivalveametit ning enne selle loomist Politseiametit või Piirivalveametit ning nende asutuste allasutusi või prefektuure? *

- 1-5 aastat
- 6-10 aastat
- 11-15 aastat
- 16-20 aastat
- 21 või rohkem

5. Mitu aastat sellest olete kokku puutunud väärteomenetlusega? *

- 2 aastat või vähem
- 3 aastat kuni 5 aastat
- 6 aastat kuni 10 aastat
- 11 aastat kuni 15 aastat
- 16 aastat ja rohkem

6. Kas olete olnud väärteoasjade menetleja (materjalide koostaja)? *

- Jah
- Ei

II OSA.

Teises osas selgitatakse muu hulgas välja küsitluses osalenud isikute (praktikute) kokkupuude väärteoasjas kogutud andmete avaldamisega (väärteoasjas kogutud materjalide tutvustamisega) aga samuti nende arvamus kuidas tagada lõputöö teema valdkonna suurem teadlikkus Politsei- ja Piirivalveametis.

7. Mitu aastat olete kokku puutunud väärteoasjas kogutud andmete avaldamisega (väärteoasjas kogutud materjalide tutvustamisega)? *

- 2 aastat või vähem
- 3 kuni 5 aastat
- 6 kuni 10 aastat
- 11 aastat kuni 15 aastat
- 16 aastat ja rohkem

8. Mitme väärteoasja materjalide tutvustamisega / andmete avaldamisega keskmiselt ühes nädalas (5 tööpäeva jooksul) kokku puutute? *

- 1-2
- 3-5
- 6-8
- 9 ja rohkem

9. Isikud kellele olete andmeid avaldanud (toimiku materjale tutvustanud) on enamasti *

- Menetlusosaline isik (menetlusalune isik, tema kaitsja või menetleja loal muu isik)
- Menetlusväline isik (isikud kes ei ole menetlusosalisteks isikuteks, nt tunnistaja staatuses olev isik)

Märkus

Järgnevad neli küsimust (10-13) on küsitluse koostaja esitanud eesmärgiga, et saada teada praktikutelt nende arvamus sellele. Tegemist ei ole eksami ega pädevustestiga vaid anonüümse praktiku seisukoha väljaütlemisega kujul mis võimaldab küsitluse koostajal seda objektiivselt kehtiva regulatsiooniga võrrelda ning lõputööd kirjutades ka üldistavalt selles kajastada.

10. Palun nimetage õigusakte (võimalusel vähemalt kolm) mis Teie arvates / Teile teadaolevalt reguleerivad andmete avaldamist väärteomenetluses *

11. Kui isik on väärteoasjas ülekuulatud menetlusaluse isikuna, kuid väärteoprotokollile temale veel koostatud ei ole, siis on tal õigus tutvuda *

Sobiva vastuse puudumisel palun täpsusta ja sõnasta vastus valikvastuste järgi oleval tühjal real

- Kogu väärteotoimiku materjalidega
- Menetlustoimingu protokollidega milles Tema ise on osalenud
-

12. Kas Teie arvates on reeglina väärteoasjas ütlusi (kas tunnistajana või menetlusaluse isikuna) andnud isikul õigus saada oma antud ütlustest (protokollist) koopiat (sõltumata sellest kas tegu on kiirmenetlusega, üldmenetlusega, suulisehoiatusega või ei ole veel üldse otsust tehtud)? *

- Ei
- Jah

13. Isikukood on *

Sobiva vastuse puudumisel palun täpsusta ja sõnasta vastus valikvastuste järgi oleval tühjal real

- Delikaatsed isikuandmed
- Isikuandmed
-

14. Millises menetluslikus staatuses olevale isikule on Teile käesoleval hetkel kehtiva andmete avaldamise regulatsioon arusaadavam (teate millele tuginedes andmeid avaldate või avaldamisest keeldute)? *

- Menetlusosaline isik (menetlusalune isik, tema kaitsja või menetleja loal muu isik)
- Menetlusväline isik (nt tunnistaja staatuses olev isik või kolmas isik)

15. Kas Teie jaoks on käesoleval hetkel erinevates õigusaktides kehtiv andmete avaldamise regulatsioon selgesti arusaadav (teate täpselt millele tuginedes ja kellele andmeid avaldate või avaldamisest keeldute)? *

- Jah
- Pigem jah
- Ei
- Pigem ei

16. Kas Teil on ette tulnud olukordi kus olete peale andmete avaldamist (toimiku materjalide tutvustamist) saanud teada (kolleegidelt, või ise seadusandlust lugedes), et avaldasite andmete avaldamist taotlenud isikule andmeid väiksemas ulatuses kui tal selleks oleks õigust olnud? *

- Jah
- Ei

17. Kas Teil on ette tulnud olukordi kus olete peale andmete avaldamist (toimiku materjalide tutvustamist) saanud teada (kolleegidelt, või seadusandlust ise lugedes), et avaldasite andmete avaldamist nõudnud isikule andmeid suuremas ulatuses kui tal selleks oleks õigust olnud? *

- Jah
- Ei

18. Vajaliku informatsiooni / teadmised seoses andmete avaldamisega saan/olen saanud *

- Kolleegidelt oma talitusest/teenistusest
- Õppepäevadelt/koolitustelt (nii talituse/teenistuse sisestelt kui ka väliselt)
- Ise õppides (näiteks seadusest aga ka asutuste/institutsioonide kodulehekülgedelt saadav informatsioon)
- Kõik eelnevad punktid kokku
- Ei olegi saanud

19. Kas Teie arvates on organisatsioonis piisavalt jagatud informatsiooni (koostatud juhendeid, läbiviidud õppepäevi/koolitusi) väärteomenetluse andmete avaldamise kohta? *

- Jah
- Pigem jah
- Ei
- Pigem ei

20. Kuidas/läbi mille oleks Teie arvates Politsei- ja Piirivalveametis kõige suuremal määral tagatud väärteomenetluse andmete avaldamise valdkonna teadlikus? *

Sobiva vastuse puudumisel palun täpsusta ja sõnasta vastus valikvastuste järgi oleval tühjal real

- Ühtse nn tüüpsituatsioone koondava juhendi koostamisega
- Õppepäevade toimumisega (seal hulgas pädevate asutusesiseste koolitajate kaasamine)
- Väliskoolitused (näiteks Andmekaitse Inspektsiooni poolt korraldatavad koolitused või muu pädeva asutuse poolt korraldatav koolitus)
- Kõik eelnevates punktides öeldu kokku
-

21. Kui Teil on seoses väärteomaterjalide avaldamisega mingeid tähelepanekuid või soovite seoses antud küsimustikuga midagi teemakohast lisada siis palun tehke seda siin

*

